

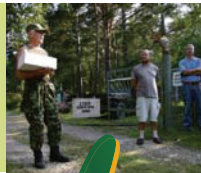
LK 2

Toomas Kuter tuleb taas Kuressaarde laulma.

LK 3

Lugu mehest, kes Saaremaale esimese eralennuki tõi.

LK 7

Baltimaade esimene militaarmuseum avati Tahkunas.

Saarte Suvenäädal

Nr 12 (163) Hind koos TV-kavaga 7 kr

17. - 23. august 2007

Meie Maa / Hiiumaa Leht

Panga pangalt hakatakse sukelduma

Üleile, 15. augustil alustas Panga pangalt tegevust OÜ Sukelduskeskus, mis võimaldab soovijail pangalt vette sukelduda. 19. augustil kell 14 toimub ametlik avamine, kus huvilised saavad uue sportliku ajaviitega lähemalt tutvuda.

"Kindlasti on võimalik vaadata Panga panka nii-öelda vee pealt. Tavaliselt on nii, et inimesed vaatavad seda panga äärel pealt," soovib OÜ Sukelduskeskuse eestvedaja **Helena Ivanova** vaheldust pakkuda. Soovijail ongi avapäeval võimalik sõita paadiga panga servaga altpoolt tutvuma. "Ja muidugi, julgemale pakuks välja sellise asja, et viiks nad vee alla."

Ivanova sõnul leidub Eestis sukeldumishuvilisi küll ning

eriti suur huvi on inimestel just Saaremaa ja Panga panga vastu. "Sukeldumine on selline kummaline ala nagu langevarjuhüppedki, see paneb inimese natuke proovile – päris igati seda ei tee," põhjendas ta ala erilistust.

Mõte seal sukeldumist võimaldada sai alguse MTÜ Panga Areng juhi **Alver Saguri** ettepanekul, kelle jaoks oli see ammune unistus. "Tema pakkus välja sellise lahenda idee ja nendest lähedatest ideedest on vaja kohe kinni haarata," selgitas Ivanova ettevõtmise sündi.

"Ma arvan, et meie koostöö sujub ja pakume inimestele ka midagi teistsugust," on Ivanova lootus tuleviku suhtes.

Annes Aus

Samad korraldajad on ka varem Saaremaal laagreid läbi viinud.

Erakogu

"Meri ja päike" kohtuvad Kärddlas

Eeloleval nädalal saabuvad Hiiumaale sportlikud noored üle Eesti, et osa saada koolinoorte II suvemängudest "Meri ja päike". Suvemängudel on sportliku poole kõrval oluline roll noorte keskkonnateadlikkuse tõstmisel.

Osalejad saabuvad neli päeva kestvale mängudele esmaspäeval, 20. augustil. Esimesed sportlikud tegevused algavad Kärddla staadionil kell 15 erinevate teatevõistlustega ning jätkuvad kell 15.45 võrkpalliturniiri. Kella 20 paiku sammuvad osalejad uhkes rüü läbi Kärddla Keskväljaku linnaparki mängude avatseremoniale. Alates kella 21 saab sealsel laval näha maakondi tutvustavaid isetegevuskavu osalejate esitusi.

Suvmängude teist päeva, nagu ka järgnevaid, alustatakse kell 7.30 staadionil hommikuse ühisvõimlemisega. Kella 9–13 vahel võib noori näha mere ääres ja merevees, kus selguvad parimad veejalglallis ja veevõrkpallid. Nende pärast lõuna sisustavad keskkonnateadlikkuse loengud, filmi vaatamine Kärddla kinosaalis ning slaidiprogramm Palade loodushariduskeskuses. Kell 16 stardib Paladelt maastikumäng.

Kolmandal suvmängude päeval osalevad noored kaitselaade korraldamisel Tahkuna ja Kõpu poolsaarel ning Hiiumaa-ekskursioonil. Kõrgessaare vallas külastatakse Kõpu, Tahkuna ja

2006. a suvmängude freesby võistlus Kärddla staadionil.

Kadi Laid

Ristna tuletorni, vaadatakse ringi Ristna looduskeskuses ning uudistatakse Tahkuna ja Ristna militaarrajatisi. Kell 17 koguneb Kärddlasse Mängude Maja juurde, kus võetakse mõõtu petanki triomängus, võistkondlikul vabavisketõstmisel, jalgpalli täpustõstmises ning proovitakse latinoaeroobikat.

Suvmängud lõpevad nelja-

päeval, 23. augustil. Viimasel päeval võistlevad suvmängudel osalejad linnaorientumismises ning õpivad enesekaitset. Eelnevate päevade vaba aega sisustavad tutvumis-, lõkke- ja tantsuõhtud. Parimate autasustamine leiab aset 22. augustil kell 21.30 algaval lõkkeõhtul Villalao ees ja seels.

Eesti Koolispordi Liit,

millega on erinevate tegevuste kaudu seotud ligikaudu 23 000 noort 365-st koolist üle vabariigi, on läbi aastate korraldanud mitmeid erinevaid laagreid/suvmänge. Viimati peeti 2004. ja 2005. aasta suvel Läänemaal Tuksi spordibaasis õpilaskiivri laagrid ja 2006. aastal toimusid Hiiumaal I koolispordi suvmängud "Meri ja päike".

Tänavuste mängude "Meri ja päike" vastutav korraldaja on Hiiumaa Spordiliit ning koostööpartneriteks Kärddla linnavalitsus, Kärddla ühisgümnaasium, Hiiumaa omavalitsus ja Hiiumaa keskkonnateenistus ning Eesti Koolispordi Liidu liikmesorganisatsioonid.

Kadi Laid

Suvenäädal in English

Page 1

It is possible to dive at Panga cliff now.

National pupils' camp "Sea and Sun" is organised in Hiiumaa for the second time.

Page 2

Latvian, Finnish and Estonian poets read their poems in the chapter hall of Kuressaare Bishopric Castle at 7 pm on 21 August.

Baritone Toomas Kuter has sung in Kuressaare 16 years, this time in the chapter hall of the castle at 7 pm on 24 August.

Page 3

Islander Andres Peet completed the first private plane in Saaremaa.

Page 4

From 11 am on 20 August one can try all kinds of farm work at Soera Farm Museum, Hiiumaa.

Events of Reigi's Flower Church start at 1 pm, after the midday worship, on 18 August with three exciting lectures.

Page 7

The first military museum of the Baltic States was opened in Hiiumaa.

Page 11

Summer-islanders Erich Krieger (Saaremaa) and Tõnu Lume (Hiiumaa).

Suvenäädal Suomeksi

Sivu 1

Pangan klintin luota saa nyt sukeltaa.

Hiidenmaalla järjestetään toista kertaa yleisvaltakunnallinen koululaisten leiri "Meri ja aurinko".

Sivu 2

Latvialaiset, suomalaiset ja virolaiset runoilijat lukevat runojaan 21. elokuuta kello 19 Kuressaaren piispaalinnan kapitulissa.

Baritoni Toomas Kuter laulaa 16. vuotta Kuressaaressa, tämä kerta piispaalinnan kapitulissa 24. elokuuta kello 19.

Sivu 3

Saarenmaalainen Andres Peet teki valmiiksi ensimmäisen yksityislentokoneen Saarenmaalla.

Sivu 4

20. elokuuta klo 11 alkaen saa Hiidenmaalla Soeran maatilamuseossa tehdä kaikenlaisia maatoita.

Reigin kukkakirkon tapahtumat alkavat lauantaina, 18. elokuuta kello 13 keskipäivärukouksen jälkeen kolmella jännittävällä luennolla.

Sivu 7

Hiidenmaalla nyt avoinna Baltian ensimmäinen sotilasmuseo.

Sivu 11

Kesä-saarenmaalainen Erich Krieger ja kesä-hiidenmaalainen Tõnu Lume.

ISSN 1736-0935

Kuhu minna Saaremaal lk 6,

Kuhu minna Hiiumaal lk 7,

Suvisarjane ja -hiidlane lk 11,

Meelähutus lk 12

Mis Ruhnus toimub?

Ruhnus suvi on niisugune nähtus, et inimesi muudkui käib. Ühe laevaga on alati tulijaid ja järgmisele laevale astub uus hulk minejaid. Sageli need, kes üleile tulid. Külatee kurvides ja metsas mustikapõsais kohtad ikka inimesi, keda varem näinud ei ole.

Neid Ruhnus püskilalisi, kes juba suvitamast minema purjetades teavad, et järgmisel aastal tagasi tulevad, on muidugi ka.

Jutustama juhtudes huvituvad saarele sattunud kohalikust elust. Nii esitavad nad igasuguseid küsimusi. Mis te talvel teete? Kas poest kaup otsa ei saa? Kui palju on koolis lapsi? Kui palju on autosid? Ja lõpuks ikka see ka veel, et mis karust saanud on. (Seda viimast on minu käest küsinud kõik, kes küsimata juhtunud.)

Päris sageli kiidavad nad saart. Mõned lausa väimustuvad selle maa rütmist ajatuks, ent enamasti ütlevad nad lõpuks siiski, et elu siin ette ei kujuta. Aga käia on sellegipoolest tore. Ja nii nad siis sõidavadki ülehommse või mõne hilisema laevaga suurele maale tagasi. Võib-olla tulevad kunagi taas.

Elu on siin suvel teistmoodi.

Ruhnus peeti tänavu suvel maha pulmapidu, Tiinamai Poomanni ja Jüri Keskepaiga oma.

Priit Kapsta

di. Mitte et talvel mitte midagi teha poleks, ent suvi rütmilist siiski võimendunud intensiivsuse. Kõike on rohkem ja kõik on võib-olla võimalikum.

"Mis uudist?" küsite. Vastan.

Tegelikult asjaosalisena tahtsingi öelda seda, et ruhnuse blogi (ruhnlane.blogspot.com) on end tänaseks nelja kuu vanuseks kirjutanud ning selle maantee-

tulbani jõudmist mõttes Ruhnus päeviku meeskond sportlikult tähistada. Laupäeva keskpäeval kõlas niisii Ruhnus rattaralli stardipauk. Kuuekilomeetrine võistlusmaa Kuunsist Ringsu, põhjatipust lõunatippu. Üritus oli mõeldud kõigile, kel ratas trepi kõrval või maja najal. Samuti kõigile sel ajal saarel viibivale ratureile. Rattalisi kokku oli 34

ja sündmus ise tõeline. Võitjad said selga teemakohase särgi ja ühiselt sõidi veel tortigi. Sellest üritusest saab traditsioon!

15. augusti õhtul laulis Ruhnus esimest korda Tõnis Mägi koos abikaasa Kärt Johansoniga. Kontserdi lükkas toimuma kohalik, kevadel sündinud MTÜ Kultuuri- ja Haridusselts. Eesti kultuurkapital toetas MTÜ tegevust rahaga. Küünikontserte korraldab Muhu mees Toomas Rohlaan aitas kontaktidega ning tänu kõige koostöömõnusele andiski Tõnis Mägi 15. augustil kontserdi Ruhnus saarel.

Sündmusi on tulemas veel. Saart külastavad koorid laulavad Ruhnus rahvale; sadamasse on juba sel nädalalõpul jõudmas järjekordne regatt – Pärnu-Ruhnus; päike soojendab merevett ja südameid. Pealegi – inimestel ikka tekib mõtteid. Head mõtted tuleb eluks elada ja siis ongi nõnda, et kuidagi ei kipu suvel Ruhnus ära olema, sest pisikestelgi uutmõtetel ja hetketegemistel on kaalu. Just neis väikestes, pikalt planeerimata tegemistes see õige vägi ja veetus ongi.

Uued uudised juba uute sündmuste eel ja järel. Suvelõpp veel ei paista.

Kadri Tukku

Untsakate ja metsavendade pidu Muhus

20. augustil peetakse Muhus Vanatoa turismitalus metsavendlusteemaline stiilipidu, mille keskmeks on Untsakate kontsert.

"Lihtsalt mõtlesime, et teeme taasiseisvumispäeva puhul Muhus mingi ürituse," selgitas kontserdi korraldaja Erkki Noor. Noore kinnitusele ongi ürituse mõte luua rahvalikust, samal põhjusel on sisse toodud ka metsavendade teema.

Muusikalise osa vahepeal räägib metsavendadest ja tollaegsest elulust Muhu

muuseumi juhataja Meelis Mereäär. Noore sõnul ei kannata üritus siiski mingit kindlat sõnumit, pigem on tegemist meelelahutusliku ajaviitega.

"Et me kedagi au sisse tõtaksime või, vastupidi, maha teeksime – seda mõtet sel üritusel ei ole. Lihtsalt üks stiilipidu," oli Noore selgitus.

Ennekoike on tegu kontserdiga, loengud on mõeldud pigem vahepalana. Untsakate viimane suurem esinemine oli Viljandi Folgil.

Annes Aus

Kuressaares loevad kolme maa luuletajad oma loomingut

Teisipäeval, 21. augustil kell 19 toimub piiskoplinnuse kapiitlis saalis "Luulesõit", kus Soome, Eesti ja Läti luuletajad loevad enda kirjutatud luulet.

Eestit esindavad Andres Ehin ja Ly Sappell, Soomet A. W. Yrjänä ning Salla Susiluoto ja Lätit Juris Kronbergs ning Guntars Godiņš.

Soome Instituudi juhataja Jaana Vasama sõnul loetakse

igas esinemispaigas luulet nii luuletuse originaalkeeles kui ka esinemispaiga keeles, nii et pole karta, et soomlaste või lätlaste luulest keelt oskamata aru ei saaks.

Luuleõhtu Kuressaares on üks kolmest luuletajate teel Ventspilsist Turkusse.

"Me valime iga aastal erinevad luuletajad. Otsime ka minigaid narnasusi ja erinevusi, et ka

luuletajail endil oleks huvitav," püütakse Jaana Vasama sõnul olla iga kord eripärased.

Ka esinemiskohad pole juhuslikud. "Kohad on valitud ajaloo ja mere läheduse järgi, see ühendab kõiki kolme paika," rääkis Vasama.

"Luulesõit" toimub sel aastal teist korda. Eelmisel aastal esimest korda toimunud "Luulesõidul" esindasid Eestit Elo

Viiding ja Contra ning esineti Pärnus ja Riias.

"Eelmisel aastal valisime esinema noored, sel aastal vastasime rohkem luule sisu järgi, et see kokku sobiks," selgitas Vasama valiku tagapõhja.

Soome Instituudi, Eesti Instituudi ja Läti saatkonnaga Eestis korraldatav luuleõhtu on kõigile tasuta.

Katri Lindau

Toomas Kuter tuleb taas Kuressaarde laulma

Kuressaares käivad tuhanded turistikülastajad, kes on valmis osa saama linna erinevatest kultuuriüritustest või ise mõnd üritust korraldama. Mõned tulevad ikka ja jälle uuesti.

16 aastat tagasi tuli Kuressaarde esinema laulusolist, bariton Toomas Kuter Pärnust. Tänavu tuleb ta juba 16. korda!

Miks?

Toomas vastab lühidalt: „Saarlased on väga tänulik publik ja Kuressaare on meeldiv linn.“

Seekord laulab ta Kuressaare lossi kapiitlis saalis 24. augustil kell 19.

Paljude aastate jooksul on Toomas Kuter meile lähedaseks laulnud vanu vene romansse, mitmete maade rahvalaule, vene ja eesti klassikat. Ta on meieni toonud Franz Schuberti „Pärnapuu“, „Ave Maria“, „Muusikale“, „Serenadi“, „Varese“, „Kevadunelma“, kui meenutada üht lähemat esinemist kuursaalis.

Ka viimane hooaeg on Kuterile edukas olnud. Siia mahuvad kontserdid kõikjal Eestis, aga ka New Yorgis, Heidelbergis, Peterburis, Helsingis ja mujal, samuti esimese CD-plaadi il-

Klaverisaatja Krista Jalango ja laulja Toomas Kuter.

Autori foto

mumine.

Romansikontserdil kapiitlis saalis saadab Toomast klaveril Krista Jalango, kes on Pärnu muusikakooli klaveriõpetaja ning teinud koostööd mitme tuntud interpreetiga.

Kapiitlis saalis kõlavad eesti, vene, ameerika, prantsuse, sak-

sa ja itaalia romansid.

Kümme aastat tagasi Meie Maale antud intervjuus (15. august 1997) ütles laulja ja literaat Toomas Kuter: „Kõik asjad, nähtused ja inimesed siin maailmas on omavahel seotud. Päike annab endale jõudu sünnitamiseks, rõõm loob enese üm-

ber ilu, armastus aga muudab elu legendiks. Inimene on oma loomult romantik. Ta vajab hellust, soojust ja teise inimese lähedust...“

Seda ongi Toomase esinemistes kõige rohkem, seepärast on tema kui laulja ja literaadi looming tähelepanuväärne.

Kui ta esines Ameerikas, ilmus Vaba Eesti Sõnas (1. november 2006) Aino Sieberti intervjuu, milles Toomas Kuter ütles: „Mina usun inimesesse ja olen seda meelt, et inimesed on tegelikult paremad, kui me arvame. Üleüldse olen loomult positiivne ning adun meelsamini elu päikeselisemat poolt. Minule on inimese ärakasutamine vastik. Leian, et mees peab ikka ise mees olema.“

Toomas Kuter tuleb ja tõestab seda oma lauludega. Rohkemgi – ta tõestab, et elu on kui lõppematu teekond, mis teeb etteaimamatuid käänakuid. Elu on eelkõige kohustus oma ligimeste ja iseenda ees. Elu sunnib ka looma. Elu ja inimesi tuleb armastada ja neid pühaks pidada. Inimese suurim väärtus on, kui ta on see, kes ta on.

Niisiis – kohtumiseni lossi kapiitlis saalis!

Enda Naaber

KURESSAARE AMETIKOOL

Kuressaare Ametikool ootab kõiki oma vilistlasi, endisi ja praegusi töötajaid kooli 85. sünnipäeva tähistamisele laupäeval, 25. augustil 2007

Vilistlaste kokkutuleku programm

Kell	
11.	Kuressaare Spordihoones vilistlaste ja töötajate sõpruskohtumine korvpallis
13.	Registreerimine õppehoone fuajees
13.30	Kooli hoovist väljub buss Kudjape kalmistule: mälestame kunagi ametikooliga seotud olnud inimesi
14.15 - 14.30	Kooli hoovist väljuvad bussid Üpale: õppekompleksiga tutvumiseks on 14.45 - 16.30 avatud töökodad, saab näha õpilastöid
17.	Aktus Kuressaare Spordihoones
18.	Skulptuuri avamine kooli hoovis
18.15	Pildistamine
19.	Peeohtu algus

Tantsuks mängib Audru Joelaevanduse Punt.

Linna õppehoones klassid avatud kell 13 - 19. Kohvik avatud kell 13 - 19, restoran avatud kell 18 - 21. baarid avatud peohtu lõpuni.

Registreerimine ja osavõtt telefonil 45 24 600 või info@ametikool.ee.

Osavõttu 100.- (sisaldab kooli ajalooaamatut) tasuta

õppehoone infolehti või ülekanega hiljemalt 20. augustiks:

Saaja Rahandusministerium

Arveldusarve 10220028801019

Viljenumber 2500018040

Selgitus Tasuja nimi

Õpilaskodus on võimalik broneerida majutuskohi (70.-).

KURESSAARE AMETIKOOLI VILISTLASTE KOKKUTULEK TOIMUB IGA ILMAGA!

Lugu mehest, kes Saaremaale esimese eralennuki tõi

Kui Andres Peet oli väikene mees, üks soov tal helises rinna sees... See soov oli lennukiga lennata ja nähes pilvepiiril lendavat lennukit, soovis ta, et see lennuk ta peale võtaks, mida aga ei juhtunud. Kui Andres Peet kasvas suuremaks, läks see soov tal rinna sees aina suuremaks...

Nõnda tuntud kirjandusklassikut parafraseerides tahan minagi alustada lugu Põide vallas Neemi külas elavast 54aastasest mehest Andres Peedist, kellel on jätkunud kannatust ja tahtmist 37 aastat tegelda oma hobiga, mille järjekindluse näiteks on nüüd mehel kõigile nõuetele vastaval lennukiljal teda ootamas päris ehtne kahekojaline hõbedane õhusõiduk ES 5304, millega sooritab paljudele lennuhuvilistele noortele ja ka eakamatele õhusõidusoovitajatele meeldivaid lennureise, mis kohapeal populaarsust koguvad, sest kohalikud inimesed tunnevad Andrese lennuki mõnusa podina kohe ära. See on nii tore ja samas ka väga vajalik, mis aitab nooremates sõitjateski ehk lennuasjanduse vastu natukesegi suuremat huvi äratada. Andres on ise ihu ja hingega selle raske ala küljes kinni ja suudab sellest alast ka väga huvitavalt ja tõeselt rääkida.

Kooli raadioringist Tallinna lennuklubi

Huvi ühe tõsisema ala-teenika vastu viis Tornimäe kooli õpilase Andres Peedi koolis asutatud raadioringi liikmeks juba algkoolis, mil valmisid ka esimesed omavalmistatud raadiod ja raadiosaatjad. 1970. aastal alustas noormees õpinguid Tallinnas, kus astus samuti tollase Tallinna Raadioklubi liikmeks. Kuna samas majas asus ka lennuklubi, siis soovis ta hakata osalema ka purilendurite ettevalmistuskursustel. Et need oli juba alanud, soovitasid toonased instruktorid noormehel minna langevarjuriite kursustele, mida Andres tegi. Just selles klubis tegi ta oma esimesed langevarjuhüpped, mida on kokku kogunenud juba sadakond. "Kuigi mulle meeldib ka lennukiga lendamine ja pilvepiiril maad vaadelda, eelistan ma siiski langevarjuga vabalangemist," sõnas lennuk-

tusiast ise. Tallinna lennuklubi tegi mees ka oma esimese õhusõidu AN-2 roolis.

Nendel kursustel osalemine andis enesekindlust ja kinnistas huvi lennunduse vastu veelgi.

Šiauliai lennukool ja lennuki valmistamine

1975. aastal tuli Andres Peedil koju tagasi tulla ja pere-mehetõhustused enda peale võtta. "Siis oli siin piiritsoon ja lennundusega tegelda ei tohtunud, küll sain aga hakata oma lennukit ehitama. Kerge see küll ei olnud, sest vaja läks ju mitmeid erinevaid materjale ja ilma abilitseta poleks ma ka hakkama saanud. Palju aitas mind Paul Rästa, kes oli ka ise asjast väga huvitatud. Palju abi oli kursustel osalemisest ja tuh-nida tuli kirjanduses, eriti vene-keelses," meenutas Peet. 1988. aastal astus mees Šiauliai lennukooli, kus õppis kaks aastat ja sealt sai ta 1989. aastal puri- ja mootorlennuki pilooditunnistuse. Andres Peet kinnitab, et tema on oma lennuloa saamiseks sooritanud täpselt sama eksami, mille peab sooritama suure Boeingu piloot. 2000. aastal valmis mehel esimene oma kätega oma ehitatud lennuk, mis vastas kõikidele tehnilistele nõuetele ja eeskirjadele ning millega oleks võinud ka lennata, kui ametlik lennuba oleks olemas olnud. Vestluses piloodiga toonitas Peet lenduri oskusi kasutada ära tõusvaid õhuvoole. "Pideval tõusmisel ja laskumisel kulub alati rohkem bensiini. Tõusvate õhuvoolude abil on bensiinikulu minimaalne. Startimisel ja maandumisel mõjub halvemini külgtuul, vastutult on isegi soodsam," jagab piloot oma teadmisi.

Esimene ostetud lennuk

2007. aasta 2. juulil maandus juba uus lennuk Andres Peedi kodusel lennukiljal, isatalu endistel maadel, millega ta sõitis Kuusalu lennukiljal ise kohale.

See on suursündmus nii Andres Peedi enda kui kogu Saaremaa ajaloo. Kui me saame kas arhiivist või muuseumist andmeid esimese auto või traktori toomisest Saaremaale, siis lähed Peet ajalukku kui esimese lennuki ehitaja ja esimese

eralennuki ostja Saaremaal. Õneliku lennukiomaniku sõnul toodi selles Tšehhis toodetud lennuki kere Eestisse Tallinna lennuklubi tutvavate lennukustustasid abiga Venemaalt ja õhku viib lennuki Volkswagen "põrnika" mootor. Lennata tohib 6100 meetri kõrguseni ja kindlasti peab olema tehtud ka kolmandate isikute varakindlustus, mille viie kuu summa on 5500 krooni, sest ilma selleta lennuamet lennukile ei anna. Maksimaalne stardimass on 640 kilo. Kõik oma lennud kannab piloot Peet lennukil kaasasolevasse pardajärnalli. Oma uue lennukiga on lendur juba hul-

ka inimesi sõidutanud ja neile meeldivaid elamusi pakkunud. Oma tulevikuplaane Andres Peet veel avalikustada ei julge, kuid kindlasti tahaks ta olla uue-ma ja igati kaasasõitjate ülikerge lennuki omanik. Teiseks on ta mõelnud veel sellele, et ehk annaks tema lennuhuvi ja võimalusi seostada meie turistide teenindamisega, kuna siis võiksid meie külalisedki kinnitada, et õhust vaadatuna on Saaremaa palju kaunim. Selle mõtte kinnituseks tõi ta õhulennu kaasa teinud vennatütre sõnad: "Mitte poleks uskunud, et see räpane maailm võib nii kaunis olla!" Seda võib kinnitada ka alla-

kirjutatu, kes tegi 10. augustil kaasa 20-minutilise lennureisi, kus jõudis ära vaadata Põide valla mitu küla ja imetleda peegelsilget Väikese väina veepeeglit.

Piloot Peedi sõnul on ta tänavuse aasta juuli-augustikuu jooksul lennanud palju kordi rohkem kui eelneva 4-5 aasta jooksul kokku.

Aimi Pitk

Fotonäitus avab Türgi ajaloolist ja poliitilist tausta

22. augustist 30. septembrini on Kuressaare linnuse keldrikorru-se näitusesaalis üleval fotonäitus Türgi riigitegelase Mustafa Kemal Atatürki elust.

Näituse eestvedaja Raul Salumäe sõnul on selle eesmärk tutvustada inimestele Türgit ja aidata seda paremini mõista.

Revolutsioon kestab tänaseni

"Türgi on tegelikult erakord-selt huvitav riik selles mõttes, et 20. sajandi toimus mitmetes riikides, ka Türgis, väga palju revolutsioonilisi ümberkorraldusi. Kusi juures Türgis toimunud võib suuresti pidada ka revolutsiooniks ja see protsess kestab tänase päevani," selgitas Salumäe, lisades, et tegelikult on Türgi viimase sajandi jook-

sul teinud olulisi edusamme.

Näituse koostas Türgi Vabariigi suursaatkond eelmisel aastal, tähistamaks Atatürki 125. sünniaastapäeva. Atatürk juhtis revolutsiooni, mille eesmärk oli Esimeses maailmasõjas lüüa saanud türgi rahvas taastühendada ja viia nad lähemale Euroopale. Esimese Türgi presidendina muutis ta ühiskonnakorda palju ilmalikumaks ja rajas teed demokraatiale.

See, et näitust esitletakse ajal, mil päevakorral on Türgi võimalik liitumine Euroopa Liiduga, ei ole Salumäe sõnul juhuslik. Tema hinnangul vajab Türgi roll üldse põhjalikumalt järelemõtlemist, kuna seni on hinnangud olnud liiga ühekülgsed ja vaenulikul.

Vahest häbiväärseim seis

ajaloost on armeenlaste genotsiid Esimese maailmasõja ajal, mis on praegu ka üheks Türgi hukkamõistu peamiseks põhjuseks. Salumäe hoidub sel

teel tervele rahvale hinnangut andmast, lisades, et Atatürki tegevus pigem leevendas senist karmi diktatuuri.

Türgi Euroopale lähemale

"Atatürk ju iseenesest ei kaotanud ära mingisugust demokraatlikku struktuuri. Tema lihtsalt viis sellesama usulisel pinnal baseeruva riigi pigem rahvusriigi tasandile, lähendades Türgit selles mõttes Euroopale," selgitas Salumäe ja täpsustas, et riigikorrad vahetuvadki küllaltki vägivaltalt.

Näitusel on välja pandud üle viiekümne foto Atatürki elust. Erinevates Eesti näitusepaikades on seda väljapanekut näidatud juba eelmisest aastast alates.

Annes Aus

*Kuressaare kammerrmuusika Päevad
tänavad ilusa muusikapeo õnnestumise
veest kõiki toetajaid ja sõpru:*

Kuressaare Linnavalitsus
Eesti Kultuurkapital
EV Kultuuriministeerium
Saaremaa Kultuurkapitali
Ekspertgrupp
Hasartmängumaksu Nõukogu
Saaremaa SPA Hotels
Hotelli Mardi
AS Budapex
AS Vinifood
AS Dunkri Kaubandus
T Salong
Ungari Instituut
Ungari Suursaatkond
Hispaania Suursaatkond
Hispaania Välisministeerium
Türgi Suursaatkond

Austria Suursaatkond
Kuressaare Kultuurivara
Meie Maa
Oma Saar
Kanal 2
Klassikaraadio
Radio Kadi
Saare INF Oabi
Kuressaare Ametikoal
Kuressaare Muusikakool
Tiit Villoaar
Andrus Unger
Marge-Ly Rookäär
Tiit Tammoja
Eha Talvistu
Gea Käga
Jaak Peep

Veskiteater tuleb külla!

Sel kaunil augustilõpunädalal tuleb Põlvamaalt Hiiumaale etendustega külla Mooste Veskiteater. Reedel, 17. augustil kell 19 etendub Soera talumuuseumis August Kitzbergi „Kosjasõit“, ilmestajana Juhan Simmi rahvalike lauludega. Loo lavastaja on Astrid Allese. Laupäeval, 18. augustil ootame publikut Käina kultuurikeskuses kell 18. Siis on kavas A. M. G. Schmidt samanimelise teose ainetel lavastatud kogupere-tükk „Miisu“, lavastaja on Maia Punak.

Tutvustuseks ka mõni sõna meie kodukandist. Mooste vald asub looduslikult meelikäitvas Kagu-Eestis. Mooste järve kaldaid kaunistab iidne mõisapark ja renoveeritav mõisakompleks. Lisaks suurepärasele mõisale kogub meie kodukoht tuntuks ka teaduspõhise linakasvatuse ja kogu aastaringi ilmestavate kultuuritüüritustega. Üle maailma on tähelepanu pälvinud mõisa valitsejamaas asuv kunstnike keskus Moks, kus elab pidevalt eri riikidest pärit kunstnikuvahast, kes naudib siinset keskkonda ja leiab uusi loomingulisi ideid. Valas on koor, lauluansambel, rahvalike tantsude ring, laste näitering, naisteklubi, Mooste Arendusselts ja Mooste

Linakoda, mis sobib õõbimiseks ja kursuste korraldamiseks. Mitmekesised ja sportimisvõimalused (näiteks tegutseb Moostes korduvalt maakonna meistris tulnud meeste korvpallivõistkond). Tegutseb ka kaks põhikooli, üks neist mõisakoolina. Kokkuvõttel – meie vallas elab palju toreid, algatusvõimelisi ja elurõõmsaid inimesi.

Mooste külateatril on käsil 28. hooaeg. Nüüdseks olemas saanud oma teatrihoone, mis on ainulaadsena ehitatud vanasse mõisa veskisse, sellest ka meie praegune nimi – Veskiteater. Astume üles enamasti oma teatris, kuid teeme ka väljasõite. Varem aegadel kasutasime lavastajatööks professionaalse abi, kuid tänaseks on saanud lavastajakoolitust mitu trupi liiget ja nii seame näidendid lavale omal jõul. Vajaduse ja võimaluse korral aitame ilmetada vallas toimuvaid kultuuritüüritusi. Repertuaaris on enamasti eesti autorite looming, kuid olemas lavale seadnud ka Tšehhovi lühinովelle põimiku.

Hiiu rahvale külakostiks toome kaks praegu kavas olevat näitemängu. Rõõmsat kohtumist oodates ja häid teatrielamusi soovides kogu Veskiteatri trupi nimel

Maia Punak alias Miisu

Kalevi võimlemispäevad Kuressaares

1. juunil aset leidnud Tallinna Kalevi 10. võimlemispeoit.

Eesti Spordiselts Kalev korraldab 17.–19. augustini Kuressaares võimlemispäevad. Tegemist on iga-aastase üritusega, mille senine toimumiskoht oli Pärnu.

Võimalik end täielada

Kalevi võimlemispäevad kujutavad endast festivali, kuhu võimejad üle Eesti kokku tulevad. Korraldaja Tiiu Haaviku kinnitusele on seekord oodata

üle kolmesaja osaleja.

Üritus koosneb esinemistest ja õpetajatele-treeneritele mõeldud täienduskoolitusest. Peaesinemine on 18. augustil spordihooes toimuv võimlemisfestival, mida hindab žürii ja kus on välja pandud auhinnad. Lisaks toimuvad esinemised Raekoja platsil ja lossi hoovis.

Täienduskoolitus on mõeldud koolide õpetajatele ja kõigile, kes soovivad oma oskusi parandada. Treenerid ja õpetajad saavad koolituse lõpus ka

tunnistuse.

„Enne kooli algust on selline võimlemiskoolitus üsna tähtis, sest paraku ei taheta koolides enam väga võimelda.“ nentis Haavik. Tema hinnangul on võimlemine kooli õppekavas vajalik, et pakkuda mitmekülgsemat sportlikku tegevust.

Eelnevale lisaks toimub avapäeval SÜG-is kabaree-etendus, kuhu koolitusel osalejad pääsevad tasuta, ning 18. augustil läheb rongkäik Raekoja platsilt lossi hoovi.

Võimlemine on

hääbumas

„See ongi võimlemise propageerimine, just nimelt – tervete eluviiside ja erinevate võimlemisliikide propageerimine, sest võimlemine ei ole mitte ainult palli ja lindiga harjutuste tegemine. On ka aeroobika, on püramiidid, mis tahes. On väga palju võimlemisliike – festivalil on neid esindatud üsna palju. Just selle kaudu saab ka näidata, mida Eestis tehakse.“ ütles ta, tõdes, et Saaremaal on see spordiala hääbumas.

Annes Aus

MEELELAHUTUS, VABA AEG • ENTERTAINMENT, FREE TIME • VIIHDE, VAPAA-AIKA

Mõnus ajaveetmise koht

KALAKÜLA

Kuressaare-Kuivastu maantee ääres. Forellipüük ja maitsvad kalatoidud, einestamine vanades kaluripaatis, pidude korraldamine, telkimine, viburada, eksotiiline PAADISAUN ja mängunurk lastele www.kalakula.ee info@kalakula.ee tel +372 53 858 966 1. juunist - augusti lõpuni iga päev kl 12-22.

Kalaküla (Fish Village)

Great place for entertainment KALAKÜLA near Kuressaare-Kuivastu Road. Trout fishing and tasty fish dishes, catering in old fishermen's boats, organising parties, tenting, archery, exotic BOAT SAUNA and children's playing area www.kalakula.ee info@kalakula.ee Phone +372 53 858 966 From 1 June to the end of August every day 12-22.

Kalaküla

Miellyttävä ajanviettopaikka KALAKYLÄ Kuressaaren-Kuivastun maantien varrella. Forellikalastus ja maukkaat kalaruuat, nukkulit vanhoissa kalastajaveneissä, juhlatapahtumien järjestäminen, telitallu, jousiammutta, eksotiinen VENESAUNA ja leikkipaikka lapsille. www.kalakula.ee; info@kalakula.ee Puh. +372 53 858 966 1. kesäkuuta - elokuun loppu joka päivä kello 12-22.

PIDULA VESITIHK

Kihelkonna vald, Kallaste k tel 454 6513, 521 1017 www.pidulakalaskasvatus.ee Pidula vestistiigi kalapüügi võimalus. Forellipüük, fileerimine, grillimine, toitlustamine, vesirastade laenuus, majutusvõimalus (14 kohta), saun. Ootame teid 7 päeva nädalas kl. 10-22.

PIDULAN

MYLLYNLAMMIKKO Kihelkonna kunda, Kallaste k tel 454 6513, 521 1017 www.pidulakalaskasvatus.ee Pidulanmyllynlammikolla mahdollisuus kalastaa. Forellinpyynti, fileeriminen, grilliaaminen, ravituspalvelut, vesipöytäruokaus, majutusmahdollisuus (14 pikkaa), sauna. Odotamme teiltä 7 päivää viikossa klo 10-22.

PIDULA MILLPOND

Kihelkonnakoostumune, Kallastevillage, tel 454 6513, 521 1017 www.pidulakalaskasvatus.ee Possible to fish. Trout fishing, filleting, grilling, catering, water bikes rental, accommodation for 14 people, sauna. We expect you 7 days a week from 10 am to 10 pm.

KURESSAARE TENNISSEKESKUS KURESSAARE TENNIS CENTRE

Kuressaare, Staadioni 1 3 välisväljakut, 3 siseväljakut Info ja broneerimine: 452 0375, 524 7673 www.kuressaaresporidikeskus.ee spordibaasid@kuressaare.ee

KURESSAARE SPORDIKESKUS

Kuressaare, Vallimaa 16A, 93812 Jõusaal, tennis, lauatennis, aeroobika, judosaal, pallimänguväljakud, sulgpall, saun, sportlik sünnipäevapakett, konverentsiteenus. Tel 452 0375 www.kuressaaresporidikeskus.ee spordibaasid@kuressaare.ee

KURESSAARE SPORTS CENTRE

Kuressaare, Vallimaa 16A, 93812 Fitness hall, tennis, table tennis, aerobics, judo hall, ball games halls, badminton, sporting birthday packages, conference services. Phone 452 0375 www.kuressaaresporidikeskus.ee spordibaasid@kuressaare.ee

KURESSAARE URHEILUKESKUS

Kuressaare, Vallimaa 16A, 93812 Kuntosali, tennis, pöytätennis, aerobic, judo-sali, palliululakent-sulkapallo, sauna, urheilullinen syntymäpäivapaketti, konferenssi-palvelut. Puh. 452 0375 www.kuressaaresporidikeskus.ee spordibaasid@kuressaare.ee

Väike kunstihuviline Soera ait-galerii uksele.

Kristel Algreve

Üks talumuuseum elab, kui sel on hea perenaine – ehk olete ka teie seda tähele pannud? Meil siin Hiiumaal on mitmeid häid muuseumide perenaisi, mina tegin juttu Soera talumuuseumi perenaise **Öie Laksbergiga**. Nimelt korraldab Öie juba viiendat aastat 20. augustil Eesti vabariigi auks talutööde päeva. „Siis ei saa keegi vabanduseks öelda, et ei saanud tulla – olin tööil!“ ütles Öie selgituseks.

Sellist päeva peeti ka enne Öie tööle asumist, kuid siis polnud kuupäevaks 20. august.

Missugune koht on Soera talu? Sinna jõudes on tunne, nagu jõuaks koju, aastasadade taha, õigesse paika. Samas on kõik uus, miski pole seisma jäänud ega lagunenud. Selle eest seisabki Öie hea.

20. augustil algusega kell 11 ootab Soera kõiki: „Tulgu agroomid, talupidajad, ajaloo huvilised, naised, mehed, lapsed – kõik huvilised!“ hõiskas Öie rõõmsalt. Eelmisel aastatel on talutööde päeval käinud paarsada inimest, kõik tööd on ilusti tehtud saadud.

Tööd jagunevad laias laastus kaheks: meeste- ja naistetööd. Aga tegevust on ka lastel. Meeste tarvis tuuakse rehe alt välja rehepeksumasina, koodid ja varbid. Kohale tuleb koostameister Silver Treiman, kes voolib ja õpetab lusikate ja rehapiide voolimist. Õpetatakse kaseokstest mattide tegemist. Marko Martin juhendab toolipõhjade punumist. Kel kodus mõni katkise põhjaga tool, võib selle kaasa haarata ning

pisut vähevenivast paela ka, mille-ga parandada.

Naiste jaoks turgutatakse üles puust pesumasin ning kui kõik hästi läheb, keedetakse ka seepi. Räägitakse sukavardakudumist ning õpetatakse ka selle kudumist. Jah, just – kootakse sukavarrast. Reete Malling võtab kaasa palju värve ning kõik Soera lauatiikid-eesmed, mil enne pole justki ostarvet olnud, saavad uue elu. Soera ait-galeriis on vaatamiseks ka kunstnik Epp Marga mütitlised maalid puutükid.

„Meil on ka nii, et enne töö ja siis lõbu! Pärast saab pannkooki kiipetada ning tanguputru süüa. Natuke muusikat ja etteasteid ikka ka,“ rääkis Öie.

Kristel Algreve

Talutööde päev Soeras

Lillekiriku traditsiooni taastamine Reigis

Hiiu-
maal
Rei-
gi kirikus
taaselustati
üks kummaline, kuid väga ilus
traditsioon. Nimelt – on Reigis
augustikuus või septembri al-
guses peetud piibliühla, mille
tarbeks trükiti laululehed ning
kutsuti naaberkihelkonnast või
suisa mandrilt võõras kiriku-
õpetaja jutlustama, ka kiriku-
koor laulsi. Kirikuõpetaja Peeter
Reikmani märkmetest võib
välja lugeda järgmist: „Nõnda
peeti seda püha vist mujalgi,
kuid siin oli omapäraliseks,

traditsiooniliseks nähtuseks, et
selleks pühaks sai kirik harulda-
selt ilusasti kaunistatud pargade
ja lilledega.“

Millegipärast kaunistati Rei-
gi kirik esmakordselt juba selle
sissepühitsemispäeval, 24. (või
25.) augustil 1802. Küllap „kut-
sus“ see kirik end ise elusloodu-
sega kaunistama, mitte lihtsalt
küünalde ja lintide-lillekim-
pudega. Kindlasti mängis rolli ka
aeg, on ju august lillerohe kuu.

Kõrgessaare valla abivalle-
vanem **Katrin Sarapuu** rää-
kis: „Sellel aastal püüame Rei-
gi koguduse 380. a ja Reigi kiriku

205. a raames selle traditsiooni
elustada. Kampa on lubanud
tulla Taavi Tuulik, Laili Lutsar,
mitmed Suuremõisa tehnikumi
endised ja tänased õpilased, Lauka
küla inimesed ja teisiigi
vabatahtlikke.“

Peeter Reikmani märkmetest
võib välja lugeda ka seda, mille-
lised olid lillekiriku ettevalmistu-
sused. Näiteks lilled muretseti
Kõrgessaare mõisast, kust toodi
vähevankritega, mis on just
Hiiumaale iseloomulikud, terve
koorem elavaid lilli, asparioksi
ja muud rohelist materjali, mida
võis kasutada piiramata arvul.
„Ehitati uhke auvärvav mitme-

värvilistest lilledest ning kant-
sel, altar ja kooripealne kaeti
täielikult roheliste pargade ja
elavate lilledega. Tervelt eluajal
ei ole ma kunagi ega kusagil
näinud nii rikkalikku ja toredat
dekoratsiooni, ei ole ka kuul-
nud, et teistes kirikutes oleks
sündinud midagi sellesarnast,“
kirjutab Reikman.

Toona algasid ettevalmistu-
sused neljapäeva hommikul,
mil hakati kuuseokstest pärji
punuma. Neid punuti nii palju,
et jätkus kiriku seinte kaunis-
tamiseks ning osa neist ulatas
kiriku ümber „maitserikkali-
keks võnkideks“, nagu kirjutab

Reikman.

Tänavu algasid ettevalmistu-
stööd juba esmaspäeval, mil
hangiti kuused, teispäeval-
kolmapäeval punuti pärjad
ning neljapäeval reedel tehti
lilleseadeid. „Laupäeval veel
vajadusel nipet-näpet ja pidu-
päevaks peaks siis traditsioon
korraks taastatud olema.“ lisas
Katrin Sarapuu. Lilled hangiti
annetustest ning osa lihtsalt
osteti. Ettevõtmist toetasid kul-
tuuriministeerium, Kõrgessaare
vallavalitsus, EELK Reigi Jee-
suse kogudus.

Kuid see pole kõik, mida sel
nädalavahetusel võimalik koge-

da on. Laupäeval, 18. augustil,
pärast keskpäevalpavust kell
13 saab kuulata kolme põne-
vat loengut, mis kõik üht- või
teistpidi seotud Reigi kiriku-
ga. Helgi Põllo räägib teemal
„Hiiumaa kirikute rollidest läbi
aegade eluolu kujunemisel“, Riho
Saard teemal „Kõpu kabelid“
ning Evald Teras „Huvitavaid
seiku Reigi koguduse ajaloost“. Pühapäeval, 19. augustil kell 12
on Reigi kirikus Reigi koguduse
380. ja Reigi kiriku 205. aasta-
päeva missa. Kuulajad-vaatajad
on oodatud, kuulamine ja vaata-
mine on tasuta.

Kristel Algvere

Kas augustikuus öösel merele lähed?

See artik-
kel on
mõel-
dud neile, kel
on mõtteis
mõlkunud Hiiumaa vaatlemine
mere poolt. Mingisuguse maigu
saab kätte ka praamiga sõites,
näha saab siis Heltermaad või
Sõrut ning kaugel silmapiiril
laide, kuid tõeliselt elamuse saab
ikkagi purjekaga merele min-
nes. Selline võimalus on meil
siin Hiiumaal muidugi olemas.

Vestlesin MTÜ Hiiumaa Purje-
laeva seltsi liikme **Marek Rät-
sepaga**. Kuna ma ise ei ole erili-
ne merekaru, küsisin tema käest
parajalt tobedaid küsimusi, kuid
loodan, et ehk on minusuguseid
väheste teadmistega huvilisi
veel ning vähemasti vastused
tulid põnevad.

Kas tasub olla laevasõber?

„Me oleme mittetulundus-
ühing, see asi huvitab meid
ning kui asi huvitab ja rõõmu
pakub, siis see igal juhul tasub
end ära,“ vastas Marek. MTÜ-l
on kolm alust – jaht Marie, puu-
laev Vesihiiu, kaater Sandra –

ning kõigi kolmega on võimalik
sõitu saada. „Tegelikult on meie
seltsi liikmetel veel aluseid. Kui
meile helistada või kirjutada,
siis mõtleme sobivaima variandi
välja. Iga inimene saab ise välja
pakkuda endale meelepäraseima
ja põnevaama marsruudi, paljus-
ki saab kokku leppida,“ seletas
Marek.

Igal alusel on niisil oma kap-
ten, kes huvi korral oma laevast
räägib.

„Purjetamine on meeskonna-
töö. Kapten kindlasti jälgib, et kõik
saaksid tegevustest osa, et keegi ei
tunneks end üksikuna,“ sõnas Ma-
rek.

Aga kuidas on riisikatega lood?
Eriti nüüd, augustis, kas neid
merele kulda ei ole?

„Ja mis siis? Mere peal on muud
helid. On väga palju inimesi, kes
naudivad päikeseloojangut rannal,
selles ei ole midagi halba, see on
väga tore, kuid mina pooldan
seda, et asju oleks võimalikult
mitme külje alt vaadatud. Et tek-
iks võrdlusmoment. Eriti tore on
siis, kui inimestele esineb reis
meeldib ning siis nad tulevad

järgmisel aastal tagasi.“ Marekil
hakkas selle peale silm särama.

„Kui on natuke pikem sõit,
nii paaripäevane, siis olen mār-
ganud, et kui inimestel saavad
telefonikud tühjaks, vaadatakse
üksteisele silma, räägitakse iga-
päevastest asjadest. Mere peal
on selline asi, et sa unustad kõik
muu, peab tegelema primaarsete
asjadega. Et riided oleksid kuiv-
vad, oleksid söönud, terve. See
on ajupuhustus. Kui jõuad maale,
siis oled tõeliselt pühunud,“ tõdes
Marek.

Kui kaks inimest tahavad sõitu,
kas neid on liiga vähe või
teete ka neile merereisi?

„Muidugi teeme, kümme in-
imest on tegelikult palju. 6–7 oleks
väga hea.“

**Kas tuhat krooni on paaritunni-
se sõidu eest piisav?**

„Tegelikult läheb see ikka rohkem
maksma. Meie eesmärk ei
ole teenida kasumit, me tahame ka
järgmisel aastal sõita ning aluseid
üle talve pidada.“

**Nii et kauplema ei ole mõtet ha-
kata?**

„Kõiksugu kokkulepped on
võimalikud.“

Kas purjetamine on ekstreemne
tegevus?

„Minu meelest ei ole. Tegemist
on ikkagi loodusmatkaga. Enne
reisi seletatakse, mida tuleb teha ja
mida ei tohi teha.“

Päästevestid selga?

Marek noogutas sügavalt.

Kas vahel pilli ka mängitakse?

„Mere peal on väga tore pilli
mängida ja laulda. See on just
purjetamise võlu, mootorpaadid
on justkui vastandid. Ei pea häält
kõrgendama.“

Võib ise ka laulu lahti lasta?

„See on pigem soovitatav!“

**Kas augustis on kuidagi teist-
moodi seilata?**

„Augustis on juba väga ilusad
ööd. Tähed on kirkad. Sügise
poole muutub õhk veel selge-
maks.“ Tundus, et ta vajus het-
keks unistustesse.

Marek rääkis, et Hiiumaal
on merereiseid pakkujaid veel.
Orjakus ja Sõrul (neid kohti on
kindlasti veel) ning ka neil on

mitmeid kihvte aluseid ning to-
redaid meremehi ja -naisi. Aga
kel tekis nüüd suurem huvi,
see võib vaadata Hiiumaa
Seltsi kodulehele www.hps.ee.

ee, säält saab kontakti. Olen
kindel, et neilt saab teavet ka
teiste purje- ja muude laevata-
jate kohta.

Kristel Algvere

Saaremaale saare ilu otsima

Suvi lõmbab maarotte
saartele. Aga saarerah-
vast? Mind küll. Puhkuse
väärtuslikke päevi planeerides
unistasin veeta Eestimaa saar-
tel kaks nädalat. Stardiga Hiiumaalt
Saaremaale ning sealt
omakorda Muhuse, Aburukale,
Vilsandile ja Ruhnu.

Kodutööd tehes tuli teadmi-
ne, et pean reisiplaane kõvasti
korrigeerima. Esiteks leidsin
oodatust rohkem vaatamisvää-
rset. Teiseks tean, et viiendal-
kuuendal päeval kipub tulema
reisitiidimus. Kolmandaks, fo-
toaparaadi mälukaardid saavad
hämmastavalt ruttu täis. Järeldus:
reisi tuli lühendada nädala-
ni ja piirduda vaid ühe saare
– Saaremaaga.

Mis lummas läänes?

Pammana poolsaarelt avas-
tasin kauni Tuhkana liivaranna,
mis meenutas Hiiumaa Luidja
randa. Tagaranna poolsaarelt
Ninase tuulikul Piret ja Tõll
ning Estonia mälestuskivi.
Tehumardilt leidsin lapsepõl-
veajast meelde jäänud, isale
kuulunud rallikarikakujulise
mööga-obeliski.

Sõrve säärel märkasin, et
Saaremaa tule tornide lemmik-
värvid on must ja valge ning et
saarlasterl on oma Rannapaargu
– Sääre Paargu restoran. Samal

poolsaarel tegin tutvust koman-
dör major Aleksandr Moisseje-
vitš Stebeli nimelise rannakait-
sepatareiga nr 315. Korrektelt
viidatud tee laskepessa juurde oli
küll vaevu läbitav, aga tõeline
huviline ei kohku ju millegi
ees.

Ohessaare rannal üllatasid
„liblika tiivalöögist“ sündinud
kivisambad. Need on inimeste
kätetöö nagu Hiiumaal Puski-
Kõpu tee äärde kividest laotud
nimed. Viimaste olemasoluga
leppimine on teatavasti vaiel-
dav.

Saaremaa-seikluse tõsisei-
maks katsumuseks sai jalg-
simatk Harilaule, Kiipsaare
neemele, viilt vajunud tule-
torni vaatama. Kolm tundi ja
kümnekond kilomeetrit hiljem
mõitklesin selle üle, kui tihi
saarlane ise siia satub.

Mida meenutada idast?

Paar päeva hiljem olin jälle
neemel, seekord Saaremaa ka-
gunurgas – Kübassaare tuletorni
juures. Sinna pääses küll autoga
aga...jalgsi minnes tulnaks
kõrge säärega kummikud jalga
vedada.

Kummisaapaid polnud vaja
aga Saaremaa suurim rabas
– Koigi rabas. Sealne matkara-
da rabas hoopis millegi muuga.
Plekikolnaga nimelt. Ainult

Oidika kadakas
Hindu külas.

vist saarlane suure „S-iga“ tu-
leb selle peale, et rajada õppe-
rada autokummidelle asetatud
metallplaatidega. Raba ilu oli
pimestatud kasutatud rehvidega
ja hääled summutatud jalge alt
kostva kolnaga. Masendav.

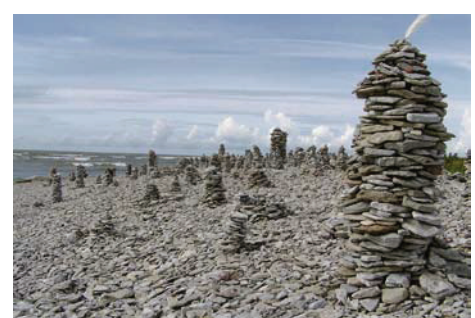
Reisi veidraim lugu juhtus
aga Kõrkvere külas. Seal peaks
asetsema Saaremaa suurim
rändrahn – Aavakivi. Suurim
küll, aga no mitte ei jäänud sil-
ma. Kas kivi rändas edasi või on
külamehed selle kiviaia ümber
töötanud, jäigi selgusetuks.

Positiivsena jäi mälu Hindu
külas asuv Saaremaa suurim
– Oidika kadakas. Ehkki selle-

ni juhataw tee viis talupere vära-
vasse, ei karjunud kusagil suu-
relt ja punaselt kiri „Eramaa“. Oid
hoopis väikesed rohelised
noolekesed, mis juhatawad rändu-
ri kadastikk.

Kõige rohkem nägin-vaat-
tasin Saaremaal kirikuid ja
mõisaid, nagu Eestis rännates
juba tavaks saanud. Kui te pole
mārganud, siis need on levinui-
mad vaatamisväärsused, mis
teede atlasele (nii Regio kui ka
EOMapi omale) märgitud. Vaad-
ake järele!

Kadi Laid

Ohessaare pank.

2 x Kadi Laid

SUSLA SÕIT

Teekond/Matka/Route:
Keskväljakult igal täistunnil alates kl 11 kuni 21.
Täpsem info peatustes.
Pilet/Lippu/Ticket 30 EEK
Susla tellimine, reklaam ja info 526 3733
info@susla.ee

KUHU MINNA SAAREMAAL

Reedel, 17. augustil

Mustjala Anna kirikus kell 19 orelikontsert. Esinevad Ka Bo Chan (kontratenor, Hongkong), Mari-Liis Uibo (viul, Austria/Eesti) ja Andres Uibo (orel). Kavas Bach, Massenet, Caccini, Händel, Franck, Lemba.

Esmaspäeval, 20. augustil

Salava jalgrattamatk Kirjanduslik Lääne-Saaremaa. Kogunemine kl 10.30 Kihelkonna kaupluse juures. Kaasa piknikukorv. Info 5344 3956, Urve.

Teisipäeval, 21. augustil

Kuressaare linnuse kapitiis-saalis kl 19 Läti-Eesti-Soomelüelühdu.

Laupäeval, 25. augustil

Vaiveres kl 14 kooli kokkutulek. Ootame endisi õpetajaid ja õpilasi. Osavõttust teatada hiljemalt 10. augustiks 512 0943 (Inga).

Pühapäeval, 26. augustil

Tagavere laskerajal kl 10 Saaremaa Sinikael 2007, Compac Sporting CPS – 100. Kogu vohilustega seotud info www.jahilasketiir.ee Lisainfo 526 8733, Marko Vann või 522 4256, Teet Peedu.

TANTSUMUUSIKA

Reedel, 17. augustil

Öökclubis Diva DJ Peeter Kuk. Kapteni kõrtsis ans Kontrast. Sissepääs tasuta. Luciferis DJ Kristjan Lillimägi.

Laupäeval, 18. augustil

Öökclubis Diva DJ Kristjan Lillimägi. Kapteni kõrtsis ans Lux.

Sissepääs tasuta.

Luciferis DJ Andi Raig (Sky +). Margus Müür.

Pühapäeval, 19. augustil

Öökclubis Diva Dance@Diva, DJ Peeter Kuk.

Luciferis DJ Margus Müür. Kl 24ni naiste sissepääs tasuta.

Pühapäeval, 19. augustil

Öökclubis Diva Dance@Diva, DJ Kristjan Lillimägi.

Teisipäeval, 21. augustil

Restoranis Ritter kl20 karaoke-tantsud. Sissepääs 40 kr.

Kolmapäeval, 22. augustil

Öökclubis Diva Dance@Diva, DJ Peeter Kuk.

Restoranis Marine kl 20

Musta Rudolfi tantsuõhtu. Sissepääs 40 kr.

Neljapäeval, 23. augustil

Öökclubis Diva Weekend Warm Up, DJ Kristjan Lillimägi. Kapteni kõrtsis karaoke.

Restoranis Kuurort kl 20 peotantsurühm Kitty. Tantsuks mängib ans Anna Minna.

Reedel, 24. augustil

Öökclubis Diva Miks Saarlive, DJ Peeter Kuk.

Restoranis Marine kl 20 rahvatantsurühm L'amour, tantsuks mängib ans A.R.T. Trio. Sissepääs 50 kr.

Kapteni kõrtsis laulab ja

mängib Mikkel Mereäär. Sissepääs tasuta.

LuciferisDJ Kristjan Lillimägi.

Laupäeval, 25. augustil

Öökclubis Diva DJ Kristjan Lillimägi.

Kapteni kõrtsis laulab ja

mängib Mikkel Mereäär.

Sissepääs tasuta.

Luciferis DJPeeter Kuk. Kl 24ni naiste sissepääs tasuta.

Pühapäeval, 26. augustil

Öökclubis Diva DJ Kristjan Lillimägi.

KINO

Reedel, 17. augustil

Divas kl 18.45 Harry Potter ja Fööniksi Ordu (fantaasia). Pilet 40 kr.

Laupäeval, 18. augustil

Divas kl 18.45 Harry Potter ja Fööniksi Ordu. Pilet 40 kr.

Pühapäeval, 19. augustil

Divas kl 15.50 ja kl 18.45 Harry Potter ja Fööniksi Ordu. Pilet 40 kr.

Esmaspäeval, 20. augustil

Divas kl 16.50 ja kl 19.45 Harry Potter ja Fööniksi Ordu. Pilet 40 kr.

Teisipäeval, 21. augustil

Divas kl 16.50 ja 19.45 Harry Potter ja Fööniksi Ordu. Pilet 40 kr.

Kolmapäeval, 22. augustil

Divas kl 15.50 ja kl 18.45 Harry Potter ja Fööniksi Ordu. Pilet 40 kr.

Neljapäeval, 23. augustil

Divas kl 15.50 ja kl 18.45 Harry Potter ja Fööniksi Ordu. Pilet 40 kr.

SPORT

Esmaspäeval, 20. augustil

Mustjala staadionil Mustjala peresportpäev. Kl 11 Mustjala Viimase Jala jooks, kl 12 Mustjala peresportpäev.

Info tel 5322 9703, 5343 0624.

MUUSEUMID JA NÄITUSED

KURESSAARE RAEGALERIIS

9. septembrini Neli kujurit ühisel teel. Avatud T-L kl 10-17.

KURESSAARE KULTUURI-KESKUSE SAALIS

6. septembrini Lõukalood, Maria-Kristiina Ulase akvarellid. Avatud E-R kl 10-18.

KURESSAARE KULTUURI-KESKUSE I KORRUSEL

19. augustist fotonäitus 2006. aasta pressifoto (näitus avatud septembrikuu lõpuni) ja Oscar Cruz Vega (Argentina-Muhu) olümpialide näitus Ei siin ega seal.

SAAREMAA KUNSTISTUUDIO GALERIIS

Kelli Valgu graafika näitus Meri, mu meri... Galerii avatud E-L kl 10-20, P kl 12-20.

AJAMAJA GALERIIS

18. septembrini Maroko periood – Anna Litvinova-Merilo maalid ja joonistused. Avatud E-R kl 8-18; L kl 8-16.

KURESSAARE LINNUSE PÜSIEKSPOSITSIOON

Saaremaa ajaloo ja loodusest. Linnus avatud iga päev kl 10-18 kuni 31. augustini.

KURESSAARE LINNUSE KELDRIKORRUSE NÄITUSE-SAALIS

19. augustini Vaikus on muusika, Janusz Bogacki (Toru, Poola) klaasist objektid.

KURESSAARE LINNUSE KAITSETORNI III KORRUSEL

15. septembrini Anu Hindi fotod Aeg maha!

KURESSAARE LINNUSE KAITSETORNI IV KORRUSEL

16. augustini Uta Clement von Rehkampff maalid.

KURESSAARE LINNUSE KAITSETORNI V KORRUSEL

16. augustini Uta Clement von Rehkampff maalid.

Meeldetuletus – Walter Flex (1887–1917). Valik kunagist saksa kultuskirjaniku tutvustavaid materjale.

KURESSAARE LINNUSE KAITSETORNI VI KORRUSEL

15. septembrini Peter Kauni taiesed.

AAVIKUTE MAJAMUUSEUMIS

(Vallimaa tn 7) püsiekspositsioon eesti keeleuudendaja Johannes Aaviku ja kohaliku kultuuritegelase Joosep Aaviku elust ja tegevusest.

SAAREMAA KUNSTISTUUDIO GALERIIS

Kelli Valgu graafika näitus Meri, mu meri... Galerii avatud E-L kl 10-20, P kl 12-20.

SAAREMAA KUNSTISTUUDIO GALERIIS

Kelli Valgu graafika näitus Meri, mu meri... Galerii avatud E-L kl 10-20, P kl 12-20.

SAAREMAA KUNSTISTUUDIO GALERIIS

Kelli Valgu graafika näitus Meri, mu meri... Galerii avatud E-L kl 10-20, P kl 12-20.

SAAREMAA KUNSTISTUUDIO GALERIIS

Kelli Valgu graafika näitus Meri, mu meri... Galerii avatud E-L kl 10-20, P kl 12-20.

SAAREMAA KUNSTISTUUDIO GALERIIS

Kelli Valgu graafika näitus Meri, mu meri... Galerii avatud E-L kl 10-20, P kl 12-20.

SAAREMAA KUNSTISTUUDIO GALERIIS

Kelli Valgu graafika näitus Meri, mu meri... Galerii avatud E-L kl 10-20, P kl 12-20.

SAAREMAA KUNSTISTUUDIO GALERIIS

Kelli Valgu graafika näitus Meri, mu meri... Galerii avatud E-L kl 10-20, P kl 12-20.

SAAREMAA KUNSTISTUUDIO GALERIIS

Kelli Valgu graafika näitus Meri, mu meri... Galerii avatud E-L kl 10-20, P kl 12-20.

SAAREMAA KUNSTISTUUDIO GALERIIS

Kelli Valgu graafika näitus Meri, mu meri... Galerii avatud E-L kl 10-20, P kl 12-20.

SAAREMAA KUNSTISTUUDIO GALERIIS

Kelli Valgu graafika näitus Meri, mu meri... Galerii avatud E-L kl 10-20, P kl 12-20.

SAAREMAA KUNSTISTUUDIO GALERIIS

Kelli Valgu graafika näitus Meri, mu meri... Galerii avatud E-L kl 10-20, P kl 12-20.

SAAREMAA KUNSTISTUUDIO GALERIIS

Kelli Valgu graafika näitus Meri, mu meri... Galerii avatud E-L kl 10-20, P kl 12-20.

SAAREMAA KUNSTISTUUDIO GALERIIS

Kelli Valgu graafika näitus Meri, mu meri... Galerii avatud E-L kl 10-20, P kl 12-20.

SAAREMAA KUNSTISTUUDIO GALERIIS

Kelli Valgu graafika näitus Meri, mu meri... Galerii avatud E-L kl 10-20, P kl 12-20.

SAAREMAA KUNSTISTUUDIO GALERIIS

Kelli Valgu graafika näitus Meri, mu meri... Galerii avatud E-L kl 10-20, P kl 12-20.

SAAREMAA KUNSTISTUUDIO GALERIIS

Kelli Valgu graafika näitus Meri, mu meri... Galerii avatud E-L kl 10-20, P kl 12-20.

SAAREMAA KUNSTISTUUDIO GALERIIS

Kelli Valgu graafika näitus Meri, mu meri... Galerii avatud E-L kl 10-20, P kl 12-20.

SAAREMAA KUNSTISTUUDIO GALERIIS

Kelli Valgu graafika näitus Meri, mu meri... Galerii avatud E-L kl 10-20, P kl 12-20.

SAAREMAA KUNSTISTUUDIO GALERIIS

Kelli Valgu graafika näitus Meri, mu meri... Galerii avatud E-L kl 10-20, P kl 12-20.

Lääne-Saaremaa taluarehitektuurist ja taluinventarist. Puhkeplatsi kasutamise, sauna ja telkimise võimalus.

ANGLA TUULIKUD

31. augustini avatud kl 10-18, 1. septembrist suletud.

EEMU TUULIK (Linnuse külas)

avatud 30. septembrini K-P kl 10-18.

TAMMISAARE TALUMUUSEUMIS

(Muhu vald, Möega küla) püsinäitus Muhu uisust Atlandi tuurani.

RUHNU MUUSEUMIS

püsiekspositsioon Ruhnu saare ajaloo ja rahvakultuurist. Avatud 30. septembrini K-P kl 10-18.

MUHU MUUSEUMIS

püsiekspositsioon püsiekspositsioonid 19. saj Muhu taluhooned ja tarbevara (J. Smuuli sünnikodu Toomal), 19. sajandil külakool, Muhu etnograafiline tekstiil (Valja talus). Väljal ka ajutised näitused Ajaveskid ning Luule Heapost – 75 aastat sünnist. Avatud kl 10-19.

SAAREMAA MUINSUSKAITSE SELTSI SAARE AJALOOTOAS

kohaliku ajalugu ja loodust tutvustav näitus Sõja jalus Sõrvea. Info telefonil 5635 9533.

TORGU VALLAMAJAS

1903. aasta Peterburi Carl Oswald Bulla fotod (valik fotosid Venemaal, Saksamaal ja Eestis aastail 2003–2004 ringlunud näitused).

Teata põnevatest
suveüritustest Saare- ja Hiiumaal
veljo@meiema.ee

ILUTEENINDUSED • BEAUTY TREATMENT SERVICES • KAUNEUSHOITA

Cinderella Day Spa

Tallinna 10a, Kuressaare, Tel 453 3131, info@cinderella.ee
www.cinderella.ee, E-L 9-19
Juuksur, näohoolitus, käte- ja jalgade hoolitus, geelküüned, massaaž, erinevad kehahoolitused, infrapunasuun, body piercing, ilustüd(Restylane), püsimeik.

Cinderella Day Spa

Tallinna St 10a, Kuressaare, Phone 453 1131, info@cinderella.ee
www.cinderella.ee, Mo-Sa 9-19
Hairdresser, facial care, hands and feet care, gel nails, massage, different body cares, infra-red sauna, body piercing, beauty injections(Restylane), permanent make-up.

Cinderella Day Spa

Tallinn katu 10a, Kuressaare, puh. 453 1131, info@cinderella.ee
www.cinderella.ee, Ma-La 9-19
Kampaaja, kasvohoid, käsi- ja jalkahoid, geelküünet, hieronta, erilist vartalohoid, infrapunasuuna, body piercing, ilustüd(Restylane), kestmekieki.

Ajapeatus Tervisekeskus

Tallinna tn 16, Kuressaare, III korrus Tel 452 4780; E-R 9-19; L 10-16
Juuksur, naturaalsete juuksepidenduste paigaldamine, pidu- ja pruudisoengud; kosmeetik, maniküür, kangas- ja geelküün- te paigaldamine, pediküür, massaaž, solaarium, saun, aurusaun, kinke- kaardid.

Ajapeatus Health Centre

Tallinna St 16, Kuressaare, 3th floor Phone 45 24 780
Mo-Fri 9-19; Sa 10-16
Hairdresser, natural hair extension, hairdos for parties and brides; facial care, manicure, fabric and gel nails, pedicure, massage, solarium, sauna, steam sauna, gift cards

Ajapeatus Tervisekeskus

Tallinn katu 16, Kuressaare III korrus Puh. 45 24 780
Ma-Pe 9-19; La 10-16
Kampaaja, loonnolised hiiustepi- dennisket, juhla- ja morsiuskam- pakused; kasvohoid, käsihoito, kangas- ja geelküünet, jalkahoito, hieronta, solaarium, sauna, hõõrjasauna, lahjakortid

Tervisesalong Karmen

Kuressaare, Transvaali 43, tel 45 33 536, 5669 2090, karmen@karmensalon.ee
E-R 9-20; La 10-15.
Juuksur, massaažiteenused, vassiravi, maniküür geelküün- te paigaldus ja hoolitus, pediküür, kosmeetik, solaarium. Saun ja kaminaruum 16 inimesele, grillimine õues.

Majutus: neli 2-kohalist tuba

Health Salon Karmen

Kuressaare, Transvaali 43, phone 45 33 536, 5669 2090, karmen@karmensalon.ee
Mo-Fri 9-20; Sa 10-15.
Hairdresser, massage, hydrother- apy, manicure and gel nails, pe- dicure, facial care, solarium. Sauna and fireplace hall fro 16 people, grill in the garden. Accommodation: four twin rooms.

Tervisesalong Karmen

Kuressaare, Transvaali 43, puh. 45 33 536, 5669 2090, karmen@karmensalon.ee
Ma-Pe 9-20, La 10-15.
Kampaaja, hieronta, vesihoito, käsihoito, geelküünet, jalka- hoito, kasvohoid, solaarium. Sauna ja takkahuone 16 hengel- le, grilli pihalla. Majutus: nelja 2- hengen huoneita.

Ann Beauty

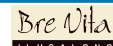
Kauba 14, Kuressaare, II korrus (sissepääs Kohtu tn) tel 453 3057, 533 1220
info@annsalong.ee
www.annsalong.ee
E-R 9-21; L-P 10-19
Kosmeetik, (Babor,Decleor), püsimeik, mikrolihvimine, hapnikuhoolitus, body piercing, depilatsioon, maniküür-pediküür, geelküüned Akzentz, juuksur, juuksepidendused, spraypäevitus, solaariumid megaSun.

Ann Beauty

Kauba 14, Kuressaare, 2nd floor (entrance from Kohtu St), phone 453 3057, 533 1220
info@annsalong.ee
www.annsalong.ee
Mo-Fri 9-21; Sa, Su 10-19
Facial care (Babor,Decleor), per- manent make-up, micro-smoothing, oxygen care, body piercing, depi- lation, manicure-pedicure, gel nails Akzentz, hairdresser, hair exten- sion, spray-tan, tanning megaSun

Ann Beauty

Kauba 14, Kuressaare, II keroos (sissepääs Kohtu kadulata), Puh. 45 33057, 5331220
info@annsalong.ee
www.annsalong.ee
Ma-Pe 9-21; La, Su 10-19
Kauneudenhoito (Babor, Dec- leor), kestmekieki, mikrohoito, hapnikuhoid, body piercing, depi- laatio, käsi-jalkahoito, geelküünet Akzentz, kampaaja, hiiustepiden- nys, spray-päivitus, solaariumit megaSun.

Bre Vita

Tallinna 10A (Privilege maja III korrus, sissepääs otsaksest) Kuressaare, tel 452 1014.
http://brevita.onepagefree.com
E-R 9-17, muul ajal kokkuleppel. brevita.onepagefree.com
Käte hoolitus. Uudistood! Lahendus seljaprobleemidele – multifunktsionaalne, massaaživõid ning stimuleeriv vöö kaalu langetamiseks ja lihastreenimiseks. Parafinihoolitus, geelküün- te paigaldus ja hoolitus, solaarium. Juuksur-juumestaja 5198 6977.

Bre Vita

Tallinna 10A (3rd floor of Privilege house), Kuressaare, phone 452 1014. http://brevita. onepagefree.com
Mo-Fri 9-17, other upon agreement. brevita.onepagefree.com
Hands care. New product! Solution for back problems! Multifunctional massage bed and stimulative belt for losing weight and training muscles. Paraffin care, gel nails, solarium. Hairdresser-make-up artist 51 98 69 77.

Kauneussalongi Bre Vita

Tallinn katu 10A (Privilege talon III korrus), Kuressaare, puh. 452 10

Nädal Metsa Johani talus

6. - 12. august

Andrus Sepp

Kuumus mõjub kurnavalt

Kuumad ilmad on mõjunud psüühikale, loomadel pole häda midagi. Lehmadele jõgedes vett jätkub, pigem on seda liigagi palju. Kui on suured sajud, püsib mahasadane vesi meie maadel natuke kauem kui mujal ja vee-tase tõuseb päris kõrgeks. Vesi tegi pinnase märksa märgemaks kui tavaliselt, nii et olin sunnitud ajama loomad natuke kõrgemale karjamaale, et nad karjamaa pin-

aktiivne ja söitsin pool Euroopat läbi. Paar korda olen käinud ka Ameerikas.

Nii et ma ise olen liikuda saanud, aga pere on vähe reisinud ja nüüd tahaks koos perega puhata.

Praegu tuleb aga kuumus üle elada. Teen tööd ja higistan – see olevat tervislik ning hoidvat organismi tasakaalus. Ega kuumuse pärast saa tööd tegemata jääda, aga natuke kergemalt olen võtnud küll.

Tänavu on väga hea õuna-aasta, kuid meil neid üle ei jää. Meie söödame õunu lehmadele. See on laste töö õunad püüda alt ära korjata ja lehmadele ette kätutada.

Midagi oleme ka sisse teinud, aga eriti palju me ei tee. Üritame teha nii palju, kui palju me ära tarbime, mitte nii, et kevadel peame ülejäägid jälle keldrist välja tassima. Kuna meil on minimaalset talu, ei ole meil endal puid-põõsast väga palju.

Praegu on meil talus ka üks

nast ei kahjustaks.

Loomadele vesi meeldib ja nagu olen aru saanud, inimestele ka.

Ise olen sel suvel ühe korra vees käinud. Mulle meeldib vesi, aga ujumine on selline tegevus, mis meeldib siis, kui aega on. Kuid mulle üldse ei meeldi käia ujumas sisebasseinis, kus hulbib koos palju inimesi.

Puhkama tahaks küll minna, aga praegu on see vaid unistus.

Minu meelest saab inimene puhata ainult siis, kui töökorratus on tehtud. Mitte, et tööd on tehtud, vaid just töökorratus – et mul on rahu minna puhkama. Ei saa nii, et talu on ligi-ligadi ja ma lasen selle segaduse eest jälga.

Mul on plaanis puhata järgmisel aastal. Olen selles mõttes õnnelik inimene, et olen saanud päris palju liikuda. Kui olin talulidus, olin oma arust hästi

Puhata saab ainult siis, kui töökorratus on tehtud.

sugulane-abiline – teise kursuse tudeng. Väga tubli töötaja. Mul ongi ainult tublid abilised olnud. Mittetublid lihtsalt ei satu siia või, kui satuvad, siis ainult hetkeks. See on inimeses endas kinni, millist abilist ta enda juures näha tahab.

Loode tammiku orhideedest ja Hiiumaa orhidee-uudiseid

Sellenädalase orhideematka tegin Loode metsa, mis on Kuressaare lahe, Nasva kaluriküla ja Kuressaare-Sääre maantee vahel eripärasemaid tammekasvualasid Eestis. Loode tammik on esimene puiseidude kaitseala Eestis – kaitse alla võeti see 1914. aastal Ahrensburgi linna poolt Saaremaa Loodusearmastajate Seltsi ettepanekul. Ajalooselt on tammik olnud niidetav ja karjatav. XIX saj lõpul, XX saj algul oli Loode mets Kuressaare elanike ja külaste armastatuid väljasõidu- ja jalutuskohti. Ala on rikas ka orhideeliste poolest.

Tiina Orava poolt 2005. aastal koostatud Loode tammiku taimestiku nimestikus on kokku 15 orhideeliiki. Loode tammik on koht, kus käiakse kevaditi imetlemas kaunist kuldkinga, mis pakub kordumatu silmarõõmu öitsemisajal mais-juunis. Täna on kaunid õied asendunud viljadega (kupaariga), milles areneb tuhandeid kuni miljonide tolpeenide toitekohta seemneid, mis looduses levivad tuulega. Tolpeenike

toitekohta seeme saab idaneda vaid sümbioosis kindlate mikroobidega. Uue kasvukoha keskkonnatingimused peavad vastama nii orhideelise kui ta seemneid. Uues kasvukohas peab leiduma putukali, kes on võimeline juhtida orhidee tolmeldama. Areng seemnest esimeste öiteni võib võtta kuni 15 aastat. Seega vajab orhidee lisaks kindlatele keskkonnatingimustele suurt hulka erinevate taime-, looma- ja seeneliikide koosinemist. Selles on orhideeliste bioloogia eripära.

Kes avastab lutikäpa?

Harilik kukesaba.

2 x Maie Meius

TURISMITALUD, MAJUTUS JA HOTELLID • TOURIST FARMS, ACCOMMODATION AND HOTELS • MATKAILUMAATILAT, MAJOITUS JA HOTELLIT

Botaanik Taavi Tuulik Hiiumaalt ütles, et selleaastased orhidee-alamused on napid, ilmselt ei olnud ilmastik orhideelistele soodne. Sel aastal ei oitsenud Hiiumaal salapärase liik lehtu pisikapp, mis leiti Kõpust tosin aastat tagasi. Väga haruldane, tagasihoidlik väärtusena orhideeline rohekas õõskel elab hästi kasvukohas, mis pidevalt hooldatakse ja peal väike kari. Vohilaul, kes oli paks rohi, leidis Taavi vaid ühe taime. Lühielane rohekas õõskel ei talu tihedat taime konkurentsi ja püsib vaid järjekindlalt karjatataval poollooduslikel rohumaadel. Taavi rõhutas vajadust hoolitseda orhideedega alasid, et liigid püüksid. Orhideelised on nõrga konkurentsivõimega taimed ja sageli sobivad neile elukohaks inimeste loodud kasvukohad, näiteks leiti soo-hiilakas kasvamas kruusakarjääri põhjas.

Rohekat õõskelt Saaremaakonnas ei kasva.

Võime öelda, et selleaastane orhideesuvi on mõõdas ja uued orhidee-alamused tuleval aastal. Kordan veel, et kõik orhideeliigid on kaitse all ja nende noppimine või muul viisil kahjustamine on keelatud.

Järgmisel nädalal avaldame viktoriiniküsimused, et teema kokku võtta.

Maie Meius

Johani Hotell

Kuressaare, Kauba 13
tel/faks 453 3036
www.saaremaa.ee/johani
johani@tt.ee
43 kohta,
Johani spordiäri

Hotell Saaremaa

Kauni liivarannaga mereäärne Hotell Saaremaa kutsub puhkamal Spaa ja thalasso saunad, restoran ja lounge, mugavad ja avarad numbritoed, hubane kaminasaal, pillard, tennisväljak, metsarada, palliplatsid. Lennupiletid Kuressaarest kogu maailma Helsingi kaudu. Hotell Saaremaa, Mändjala küla, Kaarma vald, Saaremaa, tel +372 4544100, gsm +372 5058272 saarehotell@saaremaa.ee www.saarehotell.ee

Hotell Saaremaa

Hotell Saaremaa next to the sea with a beautiful sandy beach welcomes you! Spa and thalasso saunas, restaurant and lounge, comfortable and large rooms, cosy sitting room with a fireplace, billiards, tennis court, hiking track in the forest, ball game courts. Plane tickets from Kuressaare to anyplace in the world via Helsinki. Hotell Saaremaa, Mändjala, Kaarma commune. Phone +372 4544100.

GSM +372 5058272

Hotelli Saaremaa

Hotelli Saaremaa meren rannikolla kauneineen hiekkarantoonine ootab teid lomailema! Spa ja thalasso-saunad, ravintola ja lounge, viihtyisä ja ntilavat hotellihuoneet, mukava takkahuone, biljardi, tennis-kenttä, metsäpolku, pallokent. Lentoliput Kuressaaresta kogu maailmaan Via Helsinki. Hotelli Saaremaa, Mändjala, Kaarma kunta, Saaremaa. Puh. +372 4544100, GSM +372 5058272

HIIMUMAA

HELTERMAA HOTELL BAAR / BISTROO

Heltermaa sadam, Pühalepa vald
tel/faks 469 4146
info@heltermaahotell.ee
www.heltermaahotell.ee
Kohti 46, catering, ürituste korraldamine teemaja-kõrtsis, konverentsiõimalus koos tehnikaga 60-70 inimesele, saun.

Lõokese SPA HOTELL

- 37 tuba, neist 12 suurt peretuba
- spaa teenused ja välisbassein
- saun kaminaruumiga kuni 40-le
- konverentsiruumid kuni 300-le
- ürituste korraldamine, paadimatkad
Lõokese 14, Käina, Hiiumaa
Tel +463 6146,
info@lookese.ee,
www.lookese.ee

MÄNDJALA KÄMPING

Mändjala küla, Kaarma vald.
Tel 45 44 193,
52 25 300 fax 45 33 699,
www.mandjala.ee
mandjala@saaremaa.ee
Kämpingud, telkimine, saun kaminaruumiga, karavani parkimise võimalus.
Suvepäevade, kokkutulekute korraldamine võimalus, väligrill, konverentsiteenus.
Avatud toidubaar. Aktiivse puhkuse korraldamine. WIFI.

Saaremaa Spaa Hotellid

Pargi 16, Kuressaare 93813
Tel +372 45 27 140
info@saaremaaspahotels.eu
www.saaremaaspahotels.eu
avatud 24 h

Majutus, Medical SPA ja Wellness SPA teenused, ilusalongid, tervise- ja tervisehooldused, basseinid, veekeskus, saunad ja jõusaalid, bowling, squash, golfisimulaator, a la carte restoranid, baarid, konverentsiõimalused, catering, meelelahutusprogrammid, ekskursioonid Saaremaal, valutavahetus, laste mängutoad, pesumaja teenus.

Saaremaa Spaa Hotellid

Pargi 16, Kuressaare 93813
Phone +372 45 27 140
Open 24 h

Accommodation, Medical SPA and Wellness SPA services, beauty salons, therapy services, body care, pools, water centre, saunas, fitness centre, bowling, squash, golf simulator, a la carte restaurants, bars, conference venues, catering, entertainment programmes, tours in Saaremaa, currency exchange, children's playrooms, laundry services.

Saaremaa Spaa Hotellid

Pargi 16, Kuressaare 93813
Puh. +372 45 27 140
Avoimena 24 h

Majutus, Medical SPA ja Wellness SPA palvelut, kauneussalongit, hoitomenetelmät, vartaloitohoidot, uimahallit, vesi-keskus, saunat ja puintisalit, bowling, squash, golfisimulaatori, a la carte ravintolat, baarit, seminariitlat, catering, viihdeohjelmat, kiertokajalut Saarenmaalla, valuttavaihtoi, lasten leikkihuoneet, pesulapalvelut.

PADU HOTELL

Heltermaa mnt 22, Kärdla
Tel/faks 463 3037, 505 1671
info@paduhotell.ee
www.paduhotell.ee
Hotellis on 18 kahekojalist tuba, kus on WC, dušš, rõdu, telefon, radio, SAT-TV, Internet. Saunakompleks basseingiga. Kohvik-baar 40 inimesele.

LINNUNÄE PUKKESKUS

Kärdla piiril Linnunäe
Tel 462 9244, 504 2404
ratsu@hiiumaa.ee
www.linnunäe.hiiumaa.ee
Istekohti 50 + väliterrass, peolaud, gruppide tootlustamine ettevalmistusel, meelelahutusüritused, kalapuhvet.

Teatriilm

Kutt Kommel,
ajakirja
Muusa
teatri-
toimetaja

„Rooside sõda“ Leigol oli üks suvelavastusi, mida oli kindel plaan sel suvel ära vaadata. Ootused selle kohta olid tules kruvitud: lavastaja ja näitlejad olid head ning dramatiseering pidi olema huvitav. Samuti on Leigo koht, mida tasuks niisamagi külastada: künnad ja järved on mõnus vaheldus Saaremaa maastikule. Kuna Leigo asub teisel pool Tartut, pidi sinna sõitmiseks muidugi aega varuma. Sai rihitud ka natuke varem kohale jõuda, et ei peaks kiirustama ja oleks aega ka veidi ringi vaadata. See tasus ennast ära, kuna sai hea parkimiskoha ja jõudis pärast pikka sõitu ka einestada. Enne ärasõitu oli juba kuulda, et „Rooside sõda“ erilist teatrielamust ei pidavat pakkuma, aga kuna seltskond oli kokku aetud ja plaanid tehtud, ei saanud sellest ka loobuda. Kohale jõudes hoiaasid piletitüüjad kõiki hoolikalt, et tekst on ropp ja lastele seda ei soovitata. Mõnd vanemat daami tundus see küll häirivat, aga keegi selle pärast tagasi ka ei pööranud.

Lavastuse puhul oli huvitav jälgida, et kogu plats koos kün-gaste, puude ja tiigiga, nii kaugele kui silm ulatus, oli mängu võetud. Lavastaja oli olnud leidlik lihtsa-te vahendite kasutamisel: näiteks kui üks kuningas tõi teisele kin-

Sõda Leigol

gituseks kummist mänguasju, tuli see üllatusena ja ka publik võitis selle hästi vastu. Sellest hoolimata oleks kulunud ära ka kunstnik (kelle ülesannet täitis lavastaja), sest lava, kus suurem osa tegevusest toimus, oli poollis: üks laud ja puutüvest kokkuloõdud troon jättis selle veidi hõredaks.

Head olid mõned proovidest pärit leiud, kui näitlejad musitseerisid või kui keegi näitlejatest k o m m e n - teeris künka tagant kostvat pauku, et dramaturg Keil lasi enast maha. Näitlejad täitsid oma osa hästi – neil tuli vahepeal sumada vööni vees ja vahepeal üle vee tennist mängida, nii et osa palle ka publikusse lendas. Roomikautoga ringivuramine ja ehtsad plahvatused, mis maapinna vappumapaneid, on tekitanud muidugi vastakaid arvamusi, et kas need mitte ümbritsevale loodusele liiga ei tee ja kas neid ka tööpoolest vaja on. Loodus ilmselt siiski taastub mõne aja pärast. Aga oma kehaga plahvatus tajuda oli huvitav (naisterahvad muidugi nii ei arvanud).

Ultima Thule elava helitaustana oli hea leid. Riho Sibul täitis pealegi veel suurepäraselt veidi introvertse kuninga osa, andes mõista, et meil on veel palju kasutamata ressursse, mida tasub otsida. Tänu muusikalistele vahetadele sai seega osa ka väikesest Ultima Thule kontserdist.

Mis aga algusest peale häiris, oli helivõimendus, mis tõi kõik hääled ümbertrüki kokku ühte

kõlarisse lava kohal. Nii, et *surround*-helisti tehti veidi kehema kvaliteediga mono. Kuna tegelased liikusid ringi, oli tihti peale võimatu aru saada, kes räägib ja kus räägib. Üks minu kaaslastest vaidles küll vastu, et võimenduse ei oleks osaliste jutt kuuldav ja näitlejad peaksid oma hääle ära karjuma. Aga mõned üksikud korrad, kui mikrofon ei töötanud, n ä i -

Näitlejad täitsid oma osa hästi – neil tuli vahepeal sumada vööni vees ja üle vee tennist mängida, nii et osa palle ka publikusse lendas.

tasid küll pigem vastupidist, kuuldavus oli väga hea. Muuseas, ilma helivõimendusest on suvelavastustest tehtud ka näiteks „Vargamäe kuningriik“, kus mänguplats on veel suuremgi ja osaliste jutt jõudis ilma kadudeta vaatajateni, nii et teiste kogemustest tasub õppida.

Hoopis nõrgaks jäi aga näi-

et lõpeks see juba kord. Kokkuvõtvalt võib „Rooside sõja“ kohta öelda, et see oli epopöa Yorkide ja Lancasterite suguvõsade võitlustest, aga loost olulisemaks said mõned kallid eriefektid. Nii et terviklik teatrielamus jäi kahjuks saamata.

Kel tarkus peas, sel ohjad peos

Päikese mahatoomine tähendas meremeeste kõnepruugis laeva asukoha määramist sekstandi abil. Sekstandi idee kuulub Isaac Newtonile ja esimesed sekstandid võeti kasutusele 1730. aastatel.

Auhinna, Meie Maa kuuletumuse, saab Toomas Enson

Kaarma vallast Pähklast.

Uus küsimus: Hüüdnimi „külaskäija“ kipub juba unustusse jääma, sest neid, kelle kohta seda öelda saab, ei olnud ka vanasti eriti palju, tänapäevast rääkimata.

Kes on külaskäija, kelle

kohta nii öeldi?

Vastuseid ootame hiljemalt 21. augustiks Hiiu Lehe toimetuse Kärklas, Vabrikuväljak 1 või Meie Maa toimetuse Kuressaare, Komandandi 1, pk. 247, samuti meiliaadressil veljo@meiemaa.ee. Kuressaare saate vastused panna ka

toimetuse kuulutuste osakonna uksele olevasse postkasti. Õigesti vastanute vahel loosime välja ka Hiiu Lehe või Meie Maa kuuletumuse.

Küsimused on koostanud Hans Uba.

Elu on lill

Rohkem Inimesi!

Ma ei tunne, et peaksin tingimata k u n i n g a s o l e m a . . . Nõudma, karistama, valitsema. Piisaks sellest, kui mind koheldaks nagu inimest, mitte nimetat-sootut-iseloomutat robotit.

Lugu nr 1: postkontor. Jõudsin kassasse, näpus tarkpeadest karudega kaart. Mõmmid olid prillid peas ja suund ranna poole. Tahtsin nad saata õnnitlema oma kallist sõbrannat, kes samal päeval kaitses edukalt oma kohaliku tennise.

Proua kassapidaja nägu oli range, huuled kriipsuks surutud.

„Tere, palun see kaart, üks ümbrik ja kohalik mark.“ „Millise ma annan?“ küsis hää kriipsu tagant.

„M i l - l i s e m a r g i - Lottega, väiksema või suurema?“

Tööpööst, ma pole kunagi küsinud postkontorist mingi kindla pildiga marki. Veel vähem on müüja mulle seda valikut pakkunud. Pole justkui vahet olnud, peaaigi, et õige hind peal.

Seda ma siis kassirile ütlesingi. Aitäh ka.

„Noh, ma vaatasin, et teil on nii ilus kaart valitud. Sinna vahest iga mark ei sobikski.“

kerkisid kriipsuhooned kõrgeks kaareks.

Ümbriku peale sai Lotte-ga mark ja minu väsinud tuju heaks.

Lugu nr 2: apteek. Vaja oli tühja pisikest läbipaistvat pudelit, et sinna sisse saaks kirja toppida ja siis laevaga koos merele saata.

Valges kitlis näine kuulas mure ära, ilma et näos lihaski liikunuks. Justkui kuuleks ta selliseid soovide kogu aeg: „Palun üks pudel!“ Mitte „Palun sõtablett!“

„Kui suurt teil vaja on?“ puuris rahulik pilk prillide tagant.

Möötsin näppude vahel

Liis Auväär,
saarlane mandril

sobiva suuruse.

„Sada milliliitrit,“ nentis apteeker ja kõndis kõrvalruumi. Tagasi tulles oli tal peos kaks pudelit. Mõlemad tundusid mulle tibia liiga mahukad. Selle asemel, et mind oma murega taara vastuvõttu kupatada, haaras kitlis naine pudelit näppu ja tõi asemele uued. Pisemad.

Sobiva pudeli eest tasuma hakates virvendas aitaja tõsiselt näol lõpuks naeratus, kui ta kassamasinat toksides teatas:

„See lõbu läheb teile maksma 5,60.“

M a k s k u

Umbriku peale sai Lottega mark ja minu väsinud tuju heaks.

peale, mure sai ju murtud. Mulle tuldi vastu. Ja seda ei saa kuidagi arvesse sisse tok-sida.

Oleks mul ruumi, räägiks veel mõne taolise hea lõpu-ga. Ent olgu neid palju tahes, nii või nää jõuaksin välja sama mõtteni. Üks tuttav rääkis mulle hiljuti, kuidas tema tütar suvel kaubahallis müüjaametit pidas. Tuli õhtul kell 11 koju ja nuttis kaks tundi enne, kui maha rahunes. Nii palju oli ta pidanud kuulma stressis „Kuningate“ sõimu. Teinekord aga helistab herilaseks muutunud sõber ja räägib, kuidas ütle poemüüja tal pool tundi oodata lasi, ise telefonitsi sõbrannaga jutustades. Kurvad juhtumid mõlemad, eks ole.

Olgu siis kas poes, kioskis, bussijaamas – näos lihasi liikunuks. Justkui kuuleks ta selliseid soovide kogu aeg: „Palun üks pudel!“ Mitte „Palun sõtablett!“

„Kui suurt teil vaja on?“ puuris rahulik pilk prillide tagant.

Möötsin näppude vahel

MÜÜGIKOHAD • PLACES OF SALE • MYYNTPAIKAT

KaubaÄri

KAUBA ÄRI

Kuressaare, Kauba 11
E-R 9-18, L 9-16
Marati ja Effect pesu, päevitusriided, suur valik Suva sokke ja pealisrõivaid. Laste pesu ja pealisrõivaid.

Kauba Äri

Kuressaare, Kauba 11

Mo –Fri 9-18, Sat 9-16
Marati ja Effect underwear, sundress, big choice of Suva socks and clothes. Children's underwear and clothes.

Kauba Äri

Kuressaare, Kauba 11
Ma –Pe 9-18, La 9-16
Marati ja Effect alusvaatteid, uimapuuv, -iso valikoima Suvani nikkasukki ja vaatteid. Lasten alusvaatteid ja päälisvaatteid.

KAUPLUS JUUDIT

Kohtu 1a, Kuressaare,
E-R 9-18.30, L 9-16
Naiste pluusid, topid, seelikud. Päevitusriided. Meeste päevasärgid.

JUUDIT

KODUTEKSTIILI JA SISUSTUSSALONG

Kohtu 2A, Kuressaare.
Tel 45 36 605; 53 30 67 08
tekstiil@saarlane.ee
E-R 10-18; L 10-15
Voodipesu, padjad, tekid; aknakatted, kardinad. Ideedest lahendusteni!

TEKSA • POOD

TEKSA POOD

Kuressaare, Kauba 7
E-R 10-18, L 10-15
Big Star, Lee Cooper, Levi's, Tommy Hilfiger, RG 512, Madonna noortekaubad, Pierre Cardin.
Jalatsid firmadelt Wrangler ja Mustang. Päikseprillid ja riimad.
Teksapood (Jeans Shop)
Kuressaare, Kauba 7
Mo-Fri 10-18, Sat 10-15

KÜTI ÄRI

Telgid, magamiskotid ja muu matkavarustus; kalastustarbed, jahindustarbed.
Tallinna tn. 25, Kuressaare.
T-R 9.30 - 17.30, E-L 10 - 14
Tel 45 38 459

MAKROS CASH & CARRY

Pihlita tee 24, Kuressaare
tel 453 6600
Avatud iga päev kl 9 - 19.
Head hinnad iga päev!
Võimalus maksta ka pangakaardiga.
Kõik vajaminevad kaubad ühest kohast!

BUSSID, SÕIDUKITE RENT • BUSSES, VEHICLE RENTAL • BUSSIT, AJONEUVOJEN

POLAR RENT

Kuressaare, Tallinna tn 9 (Sarbus AS).
Autode ja rollerite rent.
Info ja tellimine
tel 453 3660; 513 3660

POLAR RENT

Tallinna st 9, Kuressaare (Sarbus AS)
Car and motoroller rental.
Info and booking
phone 453 3660; 513 3660.

POLAR RENT

Kuressaare, Tallinna tn 9 (Sarbus AS)
Vuokraautot ja -mootoripyörät.
Info ja varaukset
puh. 453 3660; 513 3660.

KURESSAARE TAKSO

24 H
Tellimine tel 45 30 000
ja igalt telefonilt 1300.
Ka väikebusside (1-8 kohta) tellimine.

ONAUTO OÜ

Aia 53 A Kuressaare
Tel 45 39 733; 50 87 919
www.onauto.ee
onauto@hot.ee
Sõiduautode ning väikebusside ost, müük ja rent.

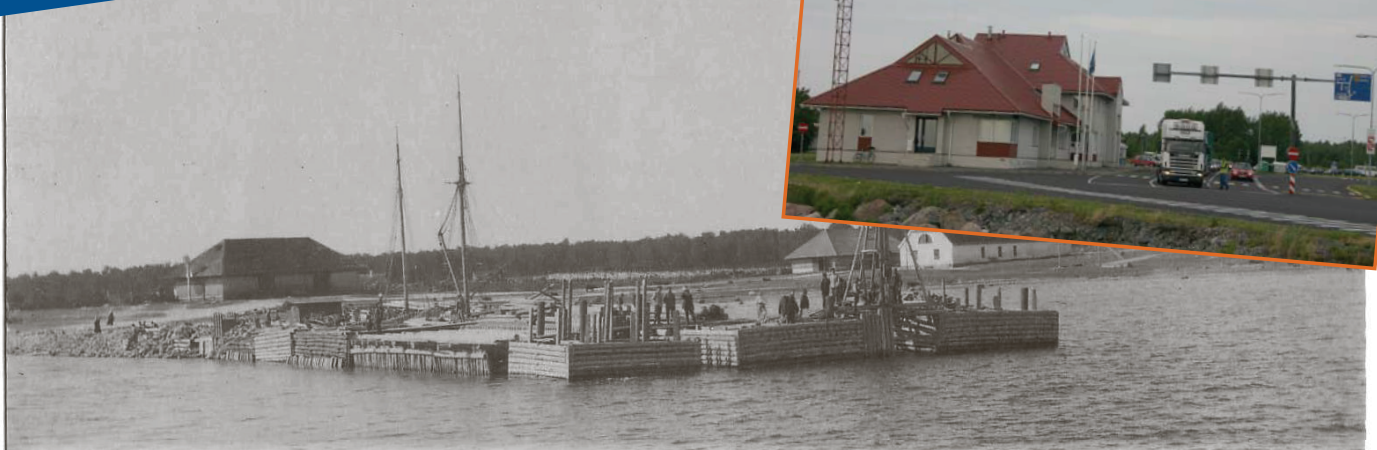
OÜ ALME AUTO

ALME AUTO OÜ
Kuressaare, Aia 59A
Tel 453 8608;
507 3103, 517 5766
E-R 9.30 - 18; L 9.30-14.
Kasutatud autod Saksamaalt, autorent, autode komisjoni müük.

ENNE ja NÜÜD

Heltermaa sadam

Hannes Savv

Enne ja nüüd

Heltermaa sadam asub Hiiumaal Pühalepa vallas umbes 25 kilomeetri kaugusel Kärdlast. Heltermaal asuvat talukohta on esmakordselt ajaloodokumentides mainitud 17. sajandil.

Sadamakoht kujunes Heltermaale arvatavasti 19. sajandi keskpaigas, sest läheduses asunud Vahtrepa randumispaik muutus maakerke tõttu laevadele liialt madalaks. 1853. aastal on aurulaeva Wariag sõiduplaanis (sõitis liinil Haapsalu-Hiiumaa-Muhu-Virtsu-Hiiumaa-Haapsalu) peatuspaigana märgitud teiste seas Heltermaad. Igatahes muutus hiidlaste ja Hiiumaa jaoks Heltermaa tähtsaimaks reisisadamaks alates 1864. aastast, mil Suuremõisa krahv Ewald Aleksander Andreas von Ungern-Sterberg ostis Stockholmis ehitatud aurulaeva Progress, mis vahetas välja senise uisu-tüüpi laeva, mida kutsuti oma ülesande tõttu saare ja mandri vahel posti vedada postiluubiks. Nimetatud aurik täitis lisaks postiveo kohustusele ka reisijate ja kaupade transpordi ülesannet.

1896. aastal rajati ehitati sadamale kaks tulepaaki (alumine ja ülemine), mille asukohta 1935. aastal seoses sadama reidi

stivendamise ja puhastamisega muudeti. Tänapäevased tulepaadid on ehitatud 1948. aastal. Esialgne sadamaehitus oli puit- ja kiviehitist, mida aegade jooksul laiendati ja aastal 1959 sai rajati sadamasse esimene ramp laevadelt mahatuleku parandamiseks.

1927. aastal ilmunud esimeses eestikeelses lootsiraamatus (Mey, J. „Eesti loots“ 1927) on antud Heltermaa sadamaolude kohta järgmine kirjeldus: Heltermaa sadam asub Pühalepa kirikust 3 ml O pool kruusasel merekaldal. Siin on kaldast N suunas ehitatud sadamasild, mille ots täisnurkse konksuna W poole pööratud; konks on varjusk N ja NO lainete vastu. Silla pikkus on 114 m, konks 21 m. Veesügavus silla väliskülje otsal 4,5 m, siseküljes 3–3,5 m. NO ja O tuultega tekib silla juure kaunis suur laine; siis ei ole silla välisääres hea seista; tuleb veidi põhja poole ankrusse minna, või kui silla siseküljes ruumi, siis sealt varju otsida. Sillal seisab väike käsikraana raskuste tõstmiseks. Sadam tegutseb kui ühendusekoht Hiiumaa ja mandri vahel. Siin käivad Tallinna-Kärdla-Heltermaa-Taalku-Triigi-Sõru liini ning Haapsalu-Heltermaa ja Tallinna-Pärnu liini reisilaevad. Veetakse sisse mitmesugust talurahvakaupa

ja välja karja- ja põllusaadusi. Talvel seisab siin mõni väike laev talikorteris. Heltermaalt lähevad teed üle Suuremõisa kuni Kõpu ja Sõru otsa, teed on hästi korras. Siit läheb üle jää pealtalvete Haapsalu, mida kaudu Hiiumaa post käib. Heltermaal asub postiaagentuur, algkool ja väike toiduainete kauplus, milles tagavaraaineid ei ole. Ümbruse külad ja talud on kehvad; toiduaineid nad ei müü. Sadama lähedal endise kõrtsihoone juures on kaev, kust küllalt head joogivett saab.

Nõukogude ajal, mil Hiiumaa oli piiritoon ja muule maailmale suletud, asus sadamas piirivalvepunkt, mille pidid läbima kõik saarele tulijad või sealt lahkuvad inimesed. 1990-ndatel aastatel muudeti senist sadama korraldust üsna mitmeti. 1996. aastal valmis uus sadamahoone, kus asuvad sadamakassa, reisijate ootesaal, I-punkt ja hotellitoad. Samuti said uue ilme senised sadamaehitised, millest viimane sadamakäi laiendus valmis 1999. aasta suvel. Kaasajal on Heltermaa Hiiumaa mereväravaks, mille kaudu toimub põhiline reisilaevaliiklus saare ja muu maailma vahel.

Militaarhuvilised üle Eesti saarlastel abiks

Eestis on palju militaari- ja tehnikahuvilisi, kes on koondunud internetikeskkonnas abil omamoodi e-klubisse. Foorumi kaasabil jagatakse omavahel erinevat militaari- ja looloolist teavet ja seda peamiselt just viimase maailmasõja teemadel.

Aeg-ajalt saadakse ka kokku. Toimunud üritused on seni olnud suhteliselt väikesearvulise osavõtjaskonnaga – elu on elu ja igatüüli oma töö ja muud tegemised, mis seavad oma piirangud.

Sel aastal otsustati teha midagi suvelaagri taolist, kuhu lõppkokkuvõttes tuli kokku üle 30 inimese. Et kokkutulemisel ka mingi kandev idee oleks, valiti selleks Sääre ajalooto eksponaatide valiku laiendamine.

Nimelt on juba mitu aastat sellest, kui linnuvaatleja Mati Martinson ja militaarijaloohuviiline Tõnu Veldre panid aluse väljapanekule, kuhu on kogutud peamiselt Sõrve endistelt lahinguväljalt korjatud mitmesuguseid lahingutegevuse metalljäänuseid. Kõik need on nüüdseks juba inimestele ohtud.

Tanki jäänused

Saaremaa Muinsuskaitse Seltsi juhatuse esimees oli juba ammu saanud infot selle kohta, et Sõrve ühes soises kohas lebavad tanki jäänused. Nii kujuneski suvelaagri kandvaks ideeks selle tanki jäänuste ülesotsimine ja ajalooto territooriumile toimetamine. Eelnevalt

oli hangitud kõik vastavad load, sealhulgas ka maaomanikult. Viimasel oli ainult hea meel, et üle Eesti oli kogunenud suur hulk vabatahtlikke tema maid üle vaatama.

11. augusti hommikul, pärast lühikest meeldetuletust, kuidas käituda kahtlasena tunduva leiu korral, asusid umbes 20 detektorist soist metsaalust uurima. Kogu metsaalune oli peagi piiksumist täis, sest peagi ruutmeetril võis leida mõne miinikilli või padrunikestade jäänuseid. Nii suurt metallotsijate tihedust paari ruutmeetri kohta ei ole teadaolevalt varem olnud üheski Eesti metsas. Peatselt leiti otsitava tanki suured tükid ühes.

Kaalult raskeimad olid neist tankitorni jäänused ja ilma abiks olnud maastikumasina-teta oleks leidjatele jäänud vaid avastamisrõõm. Lausa usumatu, kuidas sellise masina juhi peamiseks mureks oli suu-remate puude vahelt läbi mahutamine. Läbiti selliseid soiseid kohti, kuhu oleks üksteise peale võinud mudasse matta kas või kolm tavalist sõiduauto.

Ohtlikud leiud

Nagu juba varem võis oletada, avastati ka mõned ohtlikud esemed. Õnneks on militaari-foorumlastel oskused käsitada oma aparate ja vastavad eelteadmised olemas, nii et kui rahvakeeli „miinotsija“ registreeris vastava suuruse ja kujuga eseme, mis võis olla plahvatusohtlik, tähistati koht hoiatuslinnidega. Mõni seade aga vede-

les juba niigi nähtaval, kaetud vaid kerge samblakorraga. Oli ka näha, et keegi oli seal juba varem n-õ mustalt kaevamas käinud. Kõigi juba teadaolevalt ohtlike või ohtlikuna näivate (ei saa ju oma tervise huvides hakata kahtlase kujuga roostekamakalt roostet maha peksma) leidudega tegelesid edasi selleks kohale kutsutud spetsialistid.

Kokkutulek läks igati korda. Nagu maaomanik tunnistas, võib ta nüüd metsas palju rahulikuma südamega toimetada. Sääre ajalootuba sai oma väljapanekut tuntavas mahus täiendada. Militaarijaloohuvilised said aga näost näkku suhelda kaaslastega, kellega 90% ajast suheldakse vaid e-keskkonnas. Ja mida rääkida, seda oli tänu toimunud üritusele nüüdseks veelgi rohkem kui enne siia-sõitu.

Lõpetuseks võiks isegi välja pakkuda mõtte, et kui veel mõnel maaomanikul on huvi lasta oma maavaldustele pilk „peale visata“, siis see seltskond teeb seda lihtsalt uudishimu rahuldamise eesmärgil tasuta. Kasutatavad detektorid võimaldavad keskmise suurusega esemete korral (näit kiiver) vaadata ca 60 cm sügavusele maa alla. Huvi korral võtta ühendust juba mainitud Tõnu Veldrega, kes on selle n-õ vennaskonna aktiivne liige.

Meelis Pupart

Üks tankitorni osadest on päevavalgele toodud.

2 x Meelis Pupart

Suvisaarlane

Erich Krieger

"Ma olen ema poolt saarlane – tema on pärit Leisi vallast Parasmetsa külast. Ja selles mõttes on ema poolt side Saaremaaga juba nii-öelda sünnist saati. Me saime Leisi vallas tagasi vanemate maa – kaheksa hektarit metsa- ja põllumaad –, aga vanaema müüs omal ajal talu maha ja talu me tagasi ei saanud. Siis me koos elukaaslase Liiaga otsisime meeleheitlikult Leisi vallas ka suvilakohta ja Metskülast siis leidsime selle," kirjeldab Erich oma suvekodu saamise lugu.

"Nüüd on meil juba tubli kolm aastat siin oma elamine. Merest jääb küll natuke kaugale, aga läbi metsa läheb tee kaks kilomeetrit, pole viga. Tahkuna rand on üks Saaremaa kaunimaid randu."

Nagu päris kodu

"See ongi nüüd nagu õige kodu juba. Kõik need inimesed ja pood on armas ja naabrid ja

kõik... Eriti selle suvega ma tunnen, et olen Metskülas nagu kokku kasvanud – ta on nii armsaks ja omaseks saanud. Kõik on käe pärast ja mandrile enam ei ihka," ütleb ta ja lisab, et jätab isegi esinemisi ära, et sagedamini Saaremaale jõuaks.

Nagu maakodus alati, ei pääse sealgi majapidamistöödest. "Eks see üks väike nokitsemine kogu aeg on: muruniitmine, okste lõikamine ja majas on kogu aeg vaja sätida. Paar esimest päeva läheb see asi jälle visuaalsesse korda, et oleks tore vaadata."

"Meie külas pole isegi liikluspääs, sõida või 90-ga läbi. Me naabriga mõtlesime ka, et kui igal pool mujal on antud olukorras vähemalt 50 see kiirusepiirang, siis meil ikka tihipeale pööravad täie lauluga läbi. See on minu järgmine ettevõtmine, et mingid liikluspääsradad seal üles saada – see aga on juba rohkem omavalitsuse tasandil," lubab Erich.

Annes Aus

Suvehiiudlane

33 aastat, kuni 2005. aastani Eesti juldoliitu juhtinud ja mängufilmis "Lurich" legendaarse Georg Lurichi osa mänginud suvehiiudlane **Tõnu Lume**

Päris tüüpiline suvehiiudlane ma pole, sest pool mu suguvõsa on pärit siit, Hiiumaalt.

Tegelikult olen ma midugi linnamees, sest Hiiumaal, Kassaris, elan ainult suviti.

Keskikond, mis mind Hiiumaale tõmbab, koosneb kahest komponendist. Need on siinsed inimesed ja loodus.

Loodus, mis on kujundanud saare loodust. Raske on neid lahutada ja hea on need kaks kokku panna. Hiiumaa inimesed ja inimestevahelised suhted, see abivalmidus ja aitamise soov ja ausus ja suhete vähene materiaalsus võrreldes mandriga, on eriline.

Eks ka meri ja saareefekt, millest nii ilusti rääkisid "Öölikooli" saates Helgi Põllo ja Toomas Kokovkin, on tähtsad. Mida väiksem

saar, seda tugevam on saare tunne. Saaremaa nagu polegi selles mõttes õige saar, sest Saaremaa keskpärgast jääb rannajoon liiga kaugale. Olen tegelikult poolenisti hiiudlane, poolenisti saarlane, sest mu ema oli saarlane. Ta sündis Kaarmal ja oli 18aastane, kui esimest korda merd nägi. Kas tema jaoks oli Saaremaa saar? Vist mitte, vähemalt lapsepõlves. Aga siin, Kassaris, on saare tunne hästi tajutav.

Ka on hiiudlased kõigile mees leiduvatele maatükikestele ja kõrgendikele, kus maa kas või meetri jagu tõuseb, nimed andnud. Igal kivil mererannas on oma nimi ja otstarve. Kus saab paadiga randa, kus ujuda ja kus on hea kalapüüü koht. See "geograamistik" on Hiiumaal kohanimedega hästi paika pandud. Mitte nii nagu kuskil Venemaal, kus rongipeatuse nimi on näiteks "101. kilomeeter". Isegi poolhiiudlasena tunneksin end pahasti, kui Hiiumaal oleksid niisugused nummerdatud kohanimed.

Harda Roosna

TERVISHOID • HEALTH • TERVEYDENHOITO

MASSAŽ

Rohu 5, 1. korrus, A-korpus, Kuressaare. Massaaž, refleksoloogia (jalatald). info ja reg. tel 521 2079 massöör Kati

MESSAGE

Rohu 5, 1st floor, Kuressaare. Massage, reflexology

(foot sole).

info ja reg. phone 521 2079 masseuse Kati.

HIERONTA

Rohu 5, 1. korrus, Kuressaare. Hieronta, refleksoloogia (jalkapohjati). info ja rek. puh 521 2079 hieroja Kati

SA NIDU APTEEGID

• SELVER

Tallinna 67, Kuressaare tel 45 31 480, avatud E-P 9-22

• TOOMA

Smuuli 1 Kuressaare tel 45 38 628, avatud E-R 9-21, L 9-19, P 10-18

• FERRUM

Tallinna 8, Kuressaare tel 45 31 470, avatud E-R 9-20, L 9-18, P suletud

APTEEKIT

• SELVER

Tallinna 67, Kuressaare puh. 45 31 480, Avoinna Ma-Su 9-22

• TOOMA

Smuuli 1 Kuressaare puh. 45 38 628, Avoinna Ma-Pe 9-21, La 9-19, Su 10-18

• FERRUM

Tallinna 8, Kuressaare puh. 45 31 470, Avoinna Ma-Pe 9-20, La 9-18, Su suletud

PHARMACIES

• SELVER

Tallinna 67, Kuressaare tel 45 31 480, open Mo-Su 9-22

• TOOMA

Smuuli 1 Kuressaare tel 45 38 628, open Mo-Fr 9-21, Sa 9-19, Su 10-18

• FERRUM

Tallinna 8, Kuressaare tel 45 31 470, open Mo-Fr 9-20, Sa 9-18, Su closed

ERAKLIINIK HANVAR

Kauba 19, Kuressaare hanvar@tt.ee; www.hanvar.ee Avatud E-K, N 8-18, T8-19, R 8-17, L 8-14, registratuuri tel 453 3380, 453 3381, faks 453 3380, perearst tel 453 8830.

Üldkirurg, ortopeed, plastikakirurg, veresoontekirurg, günekoloog, lastearst, perearst, neuroloog, hambaarst, kiirgusteraapia, ultraheliuuringud, seedetrakti uuringud, artroskoopia, ilukirurgilised operatsioonid, veenilaiendite skleriseerimine, laserravi, liposuktsioon, hambaravi, hammaste laservalgendamise, kroonimine, proteesimine.

Tourist Medical Center Hanvar

Kauba 19, Kuressaare hanvar@tt.ee; www.hanvar.ee Open Mo, We, Thu 8-18, Tu 8-19, Fri 8-17, Sa 8-14, phone 45 33380, 45 3381, fax 45 33380, family doctor's phone 45 38 830.

General surgeon, orthopedist, plastic surgeon, cardiovascular surgeon, gynaecologist, paediatrician, family doctor, neurologist, dentist, chiropractor. Ultrasonography, digestive tract endoscopy, arthroscopy, beauty surgery, varices sclerotherapy and laser therapy, liposuction, dental treatment, laser whitening, crowns, prosthesis.

Terveyskeskus Hanvar

Kauba 19, Kuressaare hanvar@tt.ee; www.hanvar.ee Avoinna Ma, Ke, To 8-18, Ti 8-19, Pe 8-17, La 8-14, puh. 45 33380, 45 3381, faksi 45 33380, perhelääkärin puh. 45 38 830.

Yleiskirurgi, ortopeedi, plastikkirurgi, verisuontekirurgi, günekoloogi, lastenlaäkärin, perhelääkärin, neuroloogi, hammalaäkärin, kiirgusteraapia. Ultraäänituvimused, ruanalustuskanavane tutkimused, niveltähtystys, kauneuskirurgia, suunkohjujen skleroteraapia ja laserteraapia, liposuktiio, hammashoito, hammasten laservalgaisu, kruunut, tekohampaat.

Saaremaa Noorte Nõustamiskabinet

Kauba 19, Kuressaare Avatud E-R 14-17.

nõustavad ämmaemanda-nõortenoostajaid, psühholoogi, meelester, günekoloog

Perekool

Avatud K 14-16. Tel. 45 33 382 noustamis.keskus@mail.ee

Võimalik tellida seksuaalhariduslikke loenguid kooliõpilastele.

Youth Advisory Services of Saaremaa

Kauba 19, Kuressaare Open Mo-Fri 14-17. Consultants: midwife-youth consultant, psychologist, andrologist, gynaecologist.

Family school Open We 14-16. Phone 45 33 382 noustamis.keskus@mail.ee

Possible to order sexual educational lectures for students.

Saaremaan noorten neuvontatoimisto

Kauba 19, Kuressaare Avoinna Ma-Pe 14-17, neuvotaj: kätli-noorten neuvotaja, psykologi, miesten lääkäri, gynecologist.

Perhekooulu Avoinna Ke 14-16. Puh. 45 33 382 noustamis.keskus@mail.ee

Mahdollista tilata seksuaalikasvatustuntoja koululaisille.

ÜLIKOOI APTEEK

Lossi 11, Kuressaare. E-R 8.30-19; L-P 9.30-17 Tel 45 31 645

Kuressaare suurim apteek, kliendikardiga soodustused, kinkekaardid.

ÜLIKOOI APTEEK (YLIOPISTON APTEEKKI)

Lossi katu 11, Kuressaare. Ma-Pe 8.30-19; La-Su 9.30-17 Puh. 45 31 645

Kuressaare suurim apteek, asiaskasutajate toonust, lahjakortid.

ÜLIKOOI APTEEK (UNIVERSITY'S PHARMACY)

Lossi St 11, Kuressaare. Mo-Fri 8.30-19; Sa, Su 9.30-17

The biggest pharmacy in Kuressaare, discounts with client card, gift cards

Mats mõtleb residentist...

INFO, VALUUTA-VAHETUS

ORISSAARE NOORIGIDIDE INFOPUNKT

Avatud alates 11. juunist! Orissaare, Sadama tn1.

E-R 9-17; L-P 9-15 tel 45 45 051, 52 27 439.

Internetiteenus; müügil suveniirid ja kaardid.

KURESSAARE TURISMIINFOKESKUS

Kuressaare raeokas, Tallinna 2 tel 453 3120, 453 3766

www.visitestonia.com, kuressaare@visitestonia.com

E-R 9-19 L 9-17, P 10-15

VALUUTAVAHETUS CURRENCY EXCHANGE

Parimad Eesti kursid Kuressaare kesklinnas Raeokja 10, Raeokskuses

E-P 10-19, tel. 47 33 401

CURRENCY EXCHANGE EUREX

Best exchange rates in Estonia Kuressaare city centre

Raeokja 10, at Raeokskus Mo-Su 10-19, phone 47 33 401

VALUUTAVAHETUS EUREX

Parhaat virolaist kurssi Kuressaare keskust Raeokjan katu 10, Raeokskuses

Ma-Su 10-19, puh. 47 33 401

Äi-nähk, üteldakse küll, et Soa-remoa nii pisike, mes suurt seal ikka sündida soab, aga oadake enne rinki, siis tulge seletama. Näituseks keis meil külas resident ise. Roua oli koa seltis ja pisike rintess teises nappus. Ja mes te mõllete, mees (ma mõle ikka resident) jo üle viiekümne ja põle veel kordagid Soa-remoale soand. Meite meedium äi valgusta oort põrmugid, kudas taal siis see söit koa kulges. Jähi ta mere aigeks koa ja kas roua ennast ontlikult tilal pidas. Ikkaegid esimene nii imus pitk mere reis – otse silma järke üle Soela. Äga põle nali – kui ikka mere aigust õigest ot-sast välja aada äi oska, ää pardale ronigid... Mõni arvab, et mere aiguse aegus tuleb kõik, mes taal alt suhu kergib, ruttu alla nelda – ägas toidu roam põle raisata.

Ja siis see residentide soare õlle ja suitsu lesta sisse sööt-mise-jootmise rotseduur. See ju just jumala õnnelik juhus, et paku-jaks oli riiklikult vastutav isik, aga oleks sõda üks vähem täädlik külamees teind ja tekkid üle toos (nagut naad nüüd ütlevad). Nat, see soare õlut olla mulgi mõistu-se kallal veel ullem kut tina midid pauk ruusa aukus – lõhkude oort kõik pihuks ja põrmuks ning pil-dude moa ja taeva vahele laiale. Ja nagut resident ise tunnistab, olla ta mulgi juurdega. Isegid esi vanamate talu koht olla Mulkis olnd. No see ikka, kust resident olla nüüd välja aetud või tõrjutud, nagut lehed täada andvad. On ikka ull küll – ole riigi resident, äga elada põle kuskis. Nagut sund tüüriline kohaliku tähtsusega puu all. Äga see oli ikka üks peenike määg – kõikse pealt oli ta ju Ärma talu peremees, siis kaotati Ärma ää, asemele sai Erma. Paergu ongid Erma talu ja Erma-retk, varsi pöörtakse vastapidi ja mes see paljaks rõövitud resident änam

maksab või oma ermastatud Är-mat leinab...

Kõikidel väljamaa residentidel oma lossid ja rantsud, nagut Pussu Jurkal ja Klintoni Pillil seal meerika maal. Mes siis, et amee-riklased – meite oma võiks ju koa nõnde moodu elada ja külalisigid vasta võtta ning ää paramaga kos-tita, mette uuvi reisiid teenida ja nõnde jäuks apu koapsud aurata. Soa euruuplaseks, äga jää eestla-seks. Ole kut mullk. Ja Willu kom-me Estonia. Kena, et resident ikka eesti aeksest õlle nuksit riibata oleks, äga kas keesik taale lesta söömist koa ede näitas, see põle täada. Sõlle kohta oleks eel täada andmine väegade vajalik – välja õpe koha peal ja töökäikus. Kui mõni suurem nina või elem pale veel rehva Soare moad uudis-tama, pakkuge taale kuivat lesta ja antke käänd (või lambaravad) koa ning näidake ede, kudas asi keib. See ju peenike töö kut inla-se pulkadega supi elpimine. Igas paikas omad kombid ja kombe täitmise riistad.

Pool teist kuu tagatsi ma antsi täada sõllest õnnematus täü vee-ringust Kannikuvahe kool meistri roua naha pääl. Roua olla tahnd selja pääle kirja, et "Minu armas tuss on igav eesti soo". Ole lahke. Kui kaua? Sõdap loe ise oort mette kudagid. Isegid peele ees mette – seal ju kõik pahu pidi. Sai küll poole innaga, äga nüüd ep soa isegid särgi vääil plääsile peet-sitama minna. Paras sirkus. Vat siis, moodi aigus. Veering missu-gune. Kõik veerivad ja uurivad. Kunts on verejäänuline – arvas Lituvre meeste pere...

Mats Magistraal

Meie Mae ja Hiü Lehe nädalalõpulisa. Trikuviir 11 300. Trükk Kroonpress. Väljaandja Saaremaa Raadio OÜ, Kuressaare 93812 Komandandi 1.

Tagasiside: viikend@meiema.ee

Toimetaja Veljo Kuivjõgi tel 455 6619

Kujundaja Merike Kuusk

Reklaam Helen Rauk tel/faks 455 7195, 515 3556, helen@meiema.ee

Irina Sarapuu tel 463 2199, hiuleht@hiuleht.ee

meiema.ee

